

Emilio MARIN

KRONIKA

IZVJEŠĆE O RADU ARHEOLOŠKOG MUZEJA U SPLITU U 2004. GODINI

UDK: 903/904:069.02] (497.5 Split)

Stručni članak

Primljeno: 25. 1. 2005.

Odobreno: 25. 1. 2005.

Emilio Marin

HR, 21000 SPLIT

Arheološki muzej

Zrinsko-Frankopanska 25

Od brojnih poslova koje je Arheološki muzej – Split obavio u 2004. godini, ponajviše ih je, kao i dosad iz redovite djelatnosti, koju ostvaruju njegovi zaposlenici, te iz posebnih ugovora, poglavito s Ministarstvom kulture. U tom okviru, posebno ističemo poslove oko pripreme i realizacije izložbe *Augusteum Narone*, a želimo naglasiti dovršetak stalnog postava Muzeja. U tim ostvarenjima značajan je udio Muzejskih partnera i sponzora.

Od ostalih poslova, posebno spominjemo organizaciju znanstvenog skupa *Disputationes Salonitanae V* i suorganizaciju izložbe *Sveti Dujam – Štovanje kroz vjekove*, u prigodi obilježavanja 1700 godina od smrti sv. Dujma. (Ravnatelj Muzeja bio je članom Počasnog odbora izložbe, te član Organizacijskog odbora znanstvenog skupa.)

Međunarodni znanstveni skup, koji smo spomenuli, održan je pod naslovom *Salonitansko-splitska Crkva u prvom tisućljeću* (Split, 14.-16. svibnja 2004.), u organizaciji Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Splitu i Arheološkog muzeja – Split; svojim priopćenjima sudjelovalo je 20 istaknutih znanstvenika iz zemlje i inozemstva. Pokroviteljstvo nad skupom preuzela je Pontificia Accademia Romana di Archeologia (vidi PRILOG 1).

Ovu je godinu posebno obilježilo i neodobranje uobičajenih sredstava za Salonu sa strane Ministarstva kulture. O tome je, kao i o cjelokupnoj djelatnosti Muzeja u Saloni tijekom proteklih gotovo dva desetljeća, Ravnatelj Muzeja i javno progovorio u razgovoru za *Solinsku kroniku*, 15. kolovoza. Unatoč neodobrenim sredstvima Ministarstva kulture, većina poslova u Saloni je izvršena zahvaljujući okolnosti da je Muzej sva vlastita sredstva uložio u radove u Saloni u 2004. godini.

Otvaranjem *Zbirke slika Arheološkog muzeja u Splitu*, u utorak 21. prosinca 2004. u 12 sati, u Maloj dvorani Arheološkog muzeja, u njegovu prizemlju, dovršen je u cijelosti stalni postav Muzeja, koji je u svom glavnom, arheološkom dijelu, bio inauguriran prije četiri godine, u prosincu 2000. Time je završen veliki projekt obnove Muzeja, koji je bio započet u proljeće 1994. Otvaranjem «pinakoteke» Muzej je dobio i posve nov značaj. Time je uspješno završeno desetljeće Muzejske obnove.

U Muzejskom lapidariju, u niši njegova sjeveroistočnog dijela, prema perivoju, postavljeno je brončano poprsje zaslužnog ravnatelja Mihovila Abramića, po ravnateljskom stažu (22 godine), drugog muzejskog ravnatelja.

Nakon 17 godina ravnateljstva, odlukom Ministra kulture mr. Bože Biškupića, razriješen je ravnatelj Muzeja Emilio Marin s danom 5. 12. 2004. Zrinka Buljević je rješenjem ministra Biškupića imenovana v.d. ravnateljicom Arheološkog muzeja od 5. 12. 2004. (E. Marin je 1. studenog, odlukom Predsjednika Republike Hrvatske Stjepana Mesića postavljen za izvanrednog i opunomoćenog veleposlanika RH pri Svetoj Stolici, sa sjedištem u Vatikanu, 19. studenog primio je vjerodajnice, te je njegovo mjesto muzejskog savjetnika – kustosa epigrafičke zbirke Arheološkog muzeja stavljeno u stanje mirovanja, pa je s danom 6. prosinca prešao u Ministarstvo vanjskih poslova RH, tj. u Veleposlanstvo u Rimu.) Ravnatelj Muzeja se 3. 12. 2004. godine oprostio od djelatnika zahvalivši svima na dugogodišnjoj suradnji i poželivši uspješnu budućnost. U ime Muzeja prigodni poklon je s dobrim željama uručio Branko Pender, voditelj Tehničkog odjela, jedini djelatnik stariji u stažu u Muzeju od Ravnatelja.

MUZEOLŠKA DJELATNOST

- revizija nalaza sa iskapanja na Martvilu u Visu od 1955. do 1985. (rad na sistematizaciji terenske dokumentacije Martvilo 1955.-1984., Vlačke njive 1983. i ostalih nalaza iz Isse, radi predstojeće obrade i objave nalaza)
- rad na obradi keramike sa istraživanja u Dioklecijanovoj palači (istraživanja u jugoistočnom dijelu podruma 1002.) – J. Mardešić, M. Bonačić Mandinić i I. Prpa Stojanac
- rad na obradi izložaka za posudbu za izložbu o vodi u Barceloni – obrada fontane iz istočnog dijela Salone i obrada vodeničkog kola čiji su tragovi pronađeni u Oratoriju A
- obrada ulomaka keramike koji su pronađeni ispod mozaika u hramu u Naroni (istraživanja 2003. god.)
- obrada ulomaka keramike koji su pronađeni na iskopavanju dijela bedema i kule u Donjem gradu Narone (tzv. Popove bare, istraživanja 2003.)
- početak rada na obradi nalaza s istraživanja u vrtu doma časnih sestara Sv.

- Rafael u Solinu (istraživanja 1994. i 2000. godine) – pregled dijela materijala i dogovori oko načina rada i dinamike – J. Mardešić, I. Vukšić i Z. Podrug
- rad na analizi mozaičkih ulomaka s istraživanja u Oratoriju (2002.-2003. god.)
- obrada nalaza sa istraživanja u Oratoriju A (nalazi iz 2000., 2002., 2003., i 2004. god.) – izdvajanje nalaza sa posljednjih istraživanja i obrada keramičkih nalaza, pranje i signiranje, izdvajanje keramike po vrsti i podrijetlu, prebrojavanje i vaganje, odabir predmeta za katalog te izrada kataloga
- nastavljen rad na obradi novca iz zbirke Kalodera
- u program *Numiz* ubačeni podaci o novcu s istraživanja Narona – vodovod 1985., te o novcu iz privatnih zbirki M. Matijević iz Solina i B. Boras iz Vida.

INVENTIRANJE I OTKUP ARHEOLOŠKIH PREDMETA

- davanje privremene signature za cca 170 keramičkih predmeta i oko 150 ulomaka mozaika iz Salone (nalazi sa istraživanja u Oratoriju A)
- inventiranje 5 keramičkih predmeta iz Narone (nalazi ispod mozaika u hramu)
- inventiranje mramorne fontane za posudbu za izložbu o vodi u Barceloni
- obrađeno 111 komada brončanog novca koji potječe s arheoloških istraživanja u Turskoj peći iznad Sumpetra, kod Dugog Rata
- obrađeno 30 komada keramike s lokaliteta Mala pećina u Sutini kod Neorića
- inventirano 36 komada novca iz fundusa AMS (do inv. br. 5771).

Iz vlastitih sredstava Muzeja otkupljeno pet komada brončanog novca iz Narone i dva komada brončanog novca iz Salone.

POSJET MUZEJU I ARHEOLOŠKIM LOKALITETIMA

Ukupno je tijekom 2004. godine Muzej posjetilo 4.150 posjetitelja.

Ravnatelj Muzeja vodio je po Muzeju britanskog veleposlanika u Hrvatskoj Sir John Ramsdena, u pratnji britanskog počasnog konzula u Splitu kap. Ante Roje, 14. 9. 2004.

D. Kliškić vodio po Muzeju grupu sudionika seminara u organizaciji FORMEZ-a, talijanskog ogranka UNESCO-a, koji se održavao u Splitu od 19. 7. do 22. 7. 2004. godine, na temu upisa kulturnih dobara iz Hrvatske na svjetsku listu UNESCO zaštite.

U okviru obilježavanja Međunarodnog dana muzeja Arheološki muzej - Split aktivno se uključio u pedagošku akciju *Odiželo* u okviru koje su djeca vrtićkog i školskog uzrasta posjetila Muzej i uz vođenje po lapidariju i postavu upoznala se s načinom i vrstama odjevnih predmeta stanovnika našeg područja (Delmata, Grka i Rimljana) u antičkom razdoblju. Povodom ove akcije izdana je brošura *Odiželo* gdje je predstavljen projekt našeg muzeja pod naslovom

Odijevanje u antici. Završna manifestacija održana je u MHAS-u na Međunarodni dan muzeja 18. svibnja.

Tijekom cijele godine Salonu je posjetilo 20.726 posjetitelja. Od toga posredstvom agencija u Salonu je došao 8.361 posjetitelj. Salonu je posjetilo 423 djece predškolskog i 2.083 školskog uzrasta.

Kustosice lokaliteta vodile su organizirane grupa posjetitelja po lokalitetu (OŠ Špinut, OŠ Košute, DV "Kaštelet", sudionici 4. Međunarodnog numizmatičkog kongresa u Hrvatskoj, Turistička škola, Zanatska škola, sudionici seminaru "O upisu pokretnih spomenika kulture u registar UNESCO-ve baštine" u organizaciji FORMEZ-a, profesori povijesti iz Zadra). 12. lipnja je u sklopu pilot projekta "Turistička kultura" kojega je organizirao Županijski ured za prosvjetu i kulturu organiziran izlet. Salonu je posjetilo oko 100 učenika, učitelja, voditelja grupa, predstavnika medija i voditelja projekta. Djelatnici Muzeja pružili su pomoć pri organizaciji kviza znanja ministranata Splitsko-makarske nadbiskupije koji je održan na lokalitetima Salone. U dogovoru sa Splitsko-makarskom nadbiskupijom održano je ređenje svećenika na Manastirinama. Povodom Međunarodnog dana muzeja organiziran je slobodan posjet Saloni.

Arheološka zbirka Issa s radom je započela 16. lipnja 2004., a do njenog zatvaranja ukupno ju je posjetilo 2.683 posjetitelja. Izložba *Palagruža otok među zvijezdama – Diomedov otok* u Komiži za posjet je otvorena 26. srpnja, a zatvorena 31. kolovoza. U navedenom razdoblju ukupno ju je posjetilo 835 posjetitelja.

B. Čargo je vodio ministra kulture g. Božu Biškupića, njegove pomoćnike i pročelnike Uprava za zaštitu kulturne baštine u Republici Hrvatskoj, konzervatora i arhitekata iz Zagreba, više grupa turista i poslovnih partnera grada Visa, te učenika i gimnazijalaca po arheološkim lokalitetima Isse i Arheološkoj zbirci.

E. Marin je 30. 1. 2004. vodio po Dioklecijanovoj palači predsjednika Čilea Ricarda Lagos Escobara.

KNJIŽNICA

Knjižničarski poslovi:

Obrada novih knjiga - unošenje prinova u katalog zamjene, upisivanje u inventarne knjige, kompjutorska katalogizacija (ARMUS-ISIS v. 2001) u bazi podataka za monografske publikacije (Libri), određivanje predmetnica, ispis skeda, određivanje signature, umetanje skeda po abecedi u autorski skedarij, rezanje članaka za hemeroteku, rad sa čitačima, fotokopiranje, ažuriranje i printanje adresa, slanje knjiga u zamjenu, izrada i korektura bibliografije za 2002.

i 2003. za VAHD 95 i 96, rad s Marinom Marunom iz zadarskog Muzeja oko uređenja njihove knjižnice, poslovi oko posudbe i povrata slika Barača, Zečevića i Bratanića, priprema razne građe o don F. Buliću i Tusculumu za film Bogdana Žižića o Tusculumu, narudžba ISBN brojeva, pakiranje muzejskih izdanja u ISBN ured pri NSK Zagreb.

Arhivski poslovi:

Davanje na korištenje arhivske građe: arhiv Muzeja, knjige posjetilaca Solina, arhiv don F. Bulića, arhiv F. Carrare, arhiv obitelji Dojmi, glagoljski rukopisi, rodoslovlja paških obitelji M. L. Ruića.

Ostali poslovi:

Poslovi oko izložbe *Štovanje sv. Dujma kroz vjekove* (sastanci, prikupljanje građe, pisanje kataloga, fotografiranje, postavljanje izložbe, povrat posuđene građe). Poslovi oko postava *Zbirke slika Arheološkog muzeja* (sastanci, prikupljanje građe, pisanje kataloga, fotografiranje, postavljanje izložbe, poslovi oko tiskanja kataloga, popravak umjetnina). Poslovi oko predaje nearheoloških predmeta Muzeju grada Splita i Etnografskom muzeju, poslovi oko postavljanja biste M. Abramiću u vrtu Muzeja. Inventura muzejskih izdanja.

Obrađeno 733 sv.

Čitača – 341

Korišteno knjiga – 1070 sv.

IZDAVAČKA DJELATNOST

- Priprema i objava kataloga *Augusteum Narone* za izložbe u Splitu, Oxfordu, Barceloni i Rimu
- Priprema i objava VAHD 96, priprema VAHD 97
- Priprema i objava kataloga *Zbirke slika Arheološkog muzeja*

U Arheološkom muzeju u Zagrebu održana je 3. 2. prezentacija muzejskog izdanja Zbornika skupa o Naroni (HAD) uz sudjelovanje Ravnatelja Muzeja, A. Rendića-Miočevića, A. Durmana i Ž. Tomičića. O tome izvješćuju *Obavijesti HAD-a* 1/XXXVI/2004, 14-15, te donose osvrt na Zbornik, 172-175 (I. Cvitan). Isti časopis, 2/XXXVI/2004, 157-159, donosi prikaz splitskog kataloga izložbe *Augusteum Narone* (D. Tončinić), 164-168, kao i M. Zaninović, 156-158 i M. Sanader, 178-180, sv. 95 VAHD (F. Oreb). Isti časopis 3/XXXVI/2004, 156-158, donosi prikaz oxfordskog kataloga (M. Zaninović) i, 178-180, splitskog, oxfordskog i barcelonskog (M. Sanader).

ODJEL TEHNIČKIH POSLOVA

1. Restauratorski poslovi

- konzervirano i restaurirano 434 predmeta
- rad na skulpturama iz Narone
- izrada poliesterskih odljeva (5) natpisa iz špilje sv. Filip i Jakova
- izrada kopije mozaika iz Augusteuma
- restauracija dviju skulptura iz Vranjica
- restauracija mramorne fontane za izložbu u Španjolskoj
- restauracija menze iz lapidarija
- zaštitni restauratorski radovi na lokalitetu Augusteum-Narona

2. Crtački poslovi

- izrada 923 crteža za publiciranje i tehničku dokumentaciju

3. Foto

- razvijanje c/b negativa 23
- izrada c/b fotografija 610
- izrada color fotografija 5147
- upisano negativa 216
- snimanje skulptura i sitnih predmeta za katalog izložbe *Augusteum Narone*

4. Ostalo

Za izložbu *Augusteum Narone*

- izrada zaštitnih sanduka za transport mramornih skulptura
- pakiranje skulptura, sitnih predmeta i scenografije za transport u Galeriju umjetnina, Oxford i Barcelonu
- postavljanje izložbe u Splitu, Oxfordu i Barceloni

IZLOŽBENA DJELATNOST

Poradi niza ugovorenih izložba o Augusteumu Narone, odnosno provedbe njihovih postava, Ravnatelj Muzeja je 14. siječnja 2004. ustrojio odbor u sastavu: Zr. Buljević, A. Piteša, B. Pender, M. Čorić, D. Šimunić, I. Prpa Stojanac i I. Vukšić. Za pratitelja izložbe potom je određen I. Marović.

Arheološki muzej – Split je u Galeriji umjetnina Split postavio izložbu *Augusteum Narone. Splitska siesta naronskih careva*, u trajanju od 4. svibnja do 15. lipnja, koju je pratio i prigodni katalog izložbe. Na otvorenju su, uz Ravnatelja Muzeja, govorili i gradonačelnik Splita M. Buličić i pomoćnik ministra kulture K. Filipec. Izložbu su, uz tumačenje Ravnatelja, 6. 5. razgledali predsjednik Vlade RH dr. Ivo Sanader, ministar kulture mr. Božo Biškupić i ministar znanosti, obrazovanja i športa dr. Dragan Primorac.

Zbog nedovoljno financijskih sredstava odustalo se od tiskanja cjelovitog – analogno engleskom i španjolskom – kataloga na hrvatskom. Naime, ni AMS-u nisu odobrena zatražena sredstva u cijelosti, a ni Gliptoteka HAZU u Zagrebu, koja je peti domaćin izložbi (u 2005., nakon povratka iz inozemstva) nije dobila za katalog zatražena sredstva. Stoga je tiskan sažetak velikog kataloga, u istoj tehnici, formatu i kvaliteti, samo na znatno manjem broju stranica: 80 str. Naklada 1000 primjeraka.

U OXFORDU – ASHMOLEAN MUZEJ, U BARCELONI – GRADSKI MUZEJ ugostili su našu izložbu u Engleskoj, odnosno u Španjolskoj, te o tome izvješćujemo u okviru međunarodne suradnje.

Od Ministarstva kulture sveukupno odobrena sredstva za ove izložbene i nakladničke programe bila su u iznosu od 610.000. kn. Tu su uključena i sredstva za katalog vatikanske izložbe (koja će biti otvorena 22. veljače 2005. kako je to utvrđeno sklopljenim ugovorom između Arheološkog muzeja i Vatikanskih muzeja) na talijanskom jeziku, koji je u prvom dijelu odgovarajući hrvatskom a u dugom dijelu je koncipiran posebno za rimsku izložbu. (Za sva su četiri kataloga, kako autori, tako i urednici radili bez honorara, što je, uostalom, bila i stalna praksa Arheološkog muzeja za ravnjanja potpisanoga). Dakle, za odobreni novčani iznos, Ministarstvo kulture je od Arheološkog muzeja – Split u 2004. dobilo organizaciju četiri velike izložbe i četiri kataloga velikog formata s ukupno oko tisuću stranica, u ukupnoj nakladi od četiri tisuće primjeraka!

Za slijedeću 2005. bit će potrebno osigurati samo sredstva za put i boravak 6-člane ekipe za montažu i demontažu u Vatikanu. Putne zrakoplovne karte, međutim, osigurane su sponzorstvom Croatia Airlines. Osiguranje za izložbu u Vatikanu je već uplaćeno. Prijevoz s osiguranjem izložbe od Vatikana do Zagreba je prema dogovoru s Gliptotekom HAZU u Zagrebu obveza te institucije koja 2005. godine ugošćuje izložbu u Zagrebu.

Smatramo da je ovim projektom uz racionalna sredstva i koncentracijom više financijskih izvora učinjen veliki posao i izuzetna kulturna europska misija na dobrobit hrvatske kulture i poglavito arheologije. Već sada postoje snažni odjeci ove izložbe a podnesena je i ponuda najsnažnije norveške

muzejske institucije iz Osla koja je zainteresirana kompletno o svom trošku ugostiti izložbu početkom 2006. No, to već nije predmet ovog izvješća i o tome će Arheološki muzej – Split i Ministarstvo kulture imati priliku odlučiti u 2005.

Radi pripreme izložbe *Umjetnine AMS* nastavljen je posao na restauriranju umjetnina, i to:

- Sv. Nikola, tempera na drvu, 29,5x18 cm, 1776. godina;
- Sv. Spiridon, tempera na drvu, 29x22 cm, 18. stoljeće;
- Bogorodica s Djetetom, tempera na drvu, 33x24 cm, 16. stoljeće;
- Prizor s Kristom, ulje na kamenoj ploči, škriljevac, 29x36 cm, 18. stoljeće;
- Sv. Spiridon, tempera na drvu, 37x31 cm, 18. stoljeće;
- Gospa sinjska – kopija, ulje na platnu, 19. stoljeće;
- Gospa, tempera na drvu, 24x18 cm, 16. stoljeće;
- Plemić i plemkinja, dvije minijature, ulje na bjelokosti, dijametar 6,5 cm, 18. stoljeće.

S ovogodišnjim poslovima zaokružen je rad na restauriranju slika i one su izložene u novom stalnom postavu, a objavljen je i poseban katalog, o čemu izvješćujemo na drugim mjestima u ovom izvješću.

Posudba muzejskih eksponata:

- za izložbu *Aqua Romana – Tècnica humana i força divina* u Museu de les Aigües, Cornellà de Llobregat, Barcelona posuđena su dva eksponata: reljef Silvana i nimfi iz muzejskog stalnog postava i ulomak fontane koja je bila pronađena u istočnom dijelu Salone. Ista izložba bit će u 2005. postavljena u Lisabonu, Meridi i Madridu. (Izložbu je u Barceloni posjetio i ministar kulture mr. Božo Biškupić 5. 11. 2004.)
- za Štajersku regionalnu izložbu *Die Römer*; Leibnitz Seggauberg Wagna (Graz)/ Steiermark; 1. 5. 2004. – 30. 10. 2004. posudba viške Trajanove glave (inv. br. C 222)

Grada iz knjižnice bila je na izložbi *Štovanje sv. Dujma kroz vjekove* u Splitu, *Splitski slikari amateri Barač, Zečević i Bratanić* u Splitu i Zagrebu, *Stoljeće gotike na Jadranu. Slikarstvo u ozračju Paola Veneziana* u Zagrebu, *Grbovi i rodoslovlja grada Trogira* u Trogiru i na prigodnoj izložbi u povodu predstavljanja knjiga M. A. de Dominisa u Zagrebu.

Na manifestaciji *Antičke noći* od 1.–4. kolovoza koje je organizirao Gradski muzej u Umagu, Arheološki muzej je sudjelovao posudbom suvenira i muzejskih publikacija.

SOLIN - SALONA

Tijekom protekle godine posebna pozornost posvećuje se održavanju i prezentaciji arheoloških lokaliteta. Od početka godine redovito se čiste i održavaju svi lokaliteti Salone. Na pojedinim lokalitetima izvršeni su i neophodni konzervatorski radovi. Izvršena su arheološka istraživanja na Episkopalnom centru.

Za potrebe navedenih radova angažirani su, pored djelatnika Muzeja i fizički radnici (na ugovor o djelu), organiziran je odvoz zemlje i nabavljen neophodan potrošni materijal (alat, cement, vapno).

Tijekom godine upućeno je više prijava o bespravnoj gradnji u zaštićenoj zoni.

MANASTIRINE

Tijekom cijele godine sustavno su se održavale sve zelene površine na Manastirinama (košenje, zalijevanje, sadnja novih sadnica, te podrezivanje ograde i granja). Uređeno je parkiralište i okolne površine s prilaznim putem do Manastirina (popravak i bojanje ogradnih stupića, košenje trave i sakupljanje smeća i krutog otpada, nasipanje žala po putu). Sanirane su posljedice nevremena na Manastirinama (pilanje dvaju srušenih čempresa i polomljenih grana). Prijevoz i prihvat dvaju skulptura pronađenih u Vranjicu tijekom zaštitnih istraživanja Zavoda za zaštitu kulturne i prirodne baštine pod vodstvom F. Oreba. Daljnju brigu o skulpturama preuzeli su muzejski konzervatori. U sklopu proslave Dujmove godine, a vezano uz hodočašća na Dujmov grob uređen je prostor Manastirina: nasipanje i ravnanje zemlje ispred bazilike, uređenje prostora oko Dujmova groba, podizanje poklopaca sarkofaga na pripadajuće sanduke na sjevernom dijelu lokaliteta. Postavljeni su kandelabri na Manastirinama – poklon grada Solina. Također je postavljen nadvratnik nad glavnim ulazom u baziliku prema projektu M. Čorića.

TUSCULUM

Vodena je sustavna briga i održavanje zgrade Tusculuma, kao i održavanje cijele unutrašnjosti Tusculuma, uređenje recepcije i suvenirnice u prizemlju. Kupljen je novi namještaj za potrebe suvenirnice. Obojani su zidovi i drvene površine, uređene su sanitarne prostorije za turiste i promjenjeni su dotrajali prozori.

Pružena je pomoći filmskoj ekipi HTV-a prilikom snimanja filma o Tusculumu i Saloni.

Solinska udruga “Život” poklonila sadnice za vrt Tusculuma. U dogovoru s osnovnom školom “Don Lovre Katić” djeca sadila cvijeće i uređivala vrt Tusculuma.

Nabavka ogrjeva za Tusculum.

Sustavna briga o alatu i cijelom podrumu u Tusculumu.

MARUSINAC

Lokalitet je u četiri navrata očišćen od smeća i raslinja, a kroz cijelu godinu očišćen je od krupnog otpada.

25. kolovoza na Marusincu je održana misa za sv. Anastazija.

RADOVI U ISTOČNOM DIJELU ANTIČKOGA GRADA

Na prostoru Episkopalnog centra, termi, Pet mostova, Porta Caesarea, Ilinca, gradskih bedema sustavno se tijekom godine čistilo, a u četiri navrata se pristupilo temeljitom čišćenju i potpunom košenju trave i raslinja.

U kolovozu su nastavljena arheološka istraživanja u oratoriju A pod vodstvom J. Mardešić.

Iskopanom zemljom sa istraživanja nasuta su i izravnana udubljenja na prostoru južno od termi.

Čišćenje od raslinja i krupnog otpada prostora sjeverno od termi do sjevernih bedema. Sakupljanje i deponiranje kamena za konzervaciju uz sjeverne bedeme i na prostoru oko Porta Caesarea.

Započeli s detaljnijim čišćenjem prostora oko Porta Caesarea (čišćenje drače i raslinja, sakupljanje i odvoz krupnog otpada, uređenje nimfeja i čišćenje pločnika).

Uređenje šetnice od Tusculuma do Episkopalnog centra (ozidani potporni zidovi s obje strane dužine 50 m i prosječne visine 1 m, te nasuli žalo na šetnicu i dio bedema).

AMFITEATAR

Lokalitet je čišćen od smeća i raslinja kroz cijelu godinu.

KAPLJUČ I “16 SARKOFAGA”

Lokaliteti su čišćeni kroz cijelu godinu.

Nasuto žalo na šetnici bedema iznad mosta na Kapljuču.

TEATAR I FORUM

Prostor teatra i hrama se čisti kroz cijelu godinu, a u dogovoru s Gradskim odborom HDZ Solina nastavljeno je čišćenje prostora foruma. U dogovoru s Komunalnom službom grada Solina posađene su sadnice vrba na šetnici južno od teatra.

OSTALI POSLOVI

Od 1. 9. do 9. 9. 2004. godine viša kustosica lokaliteta Jagoda Mardešić vodila je istraživanja u Episkopalnom centru – Oratorij A. Radi se o nastavku istraživanja u sklopu međunarodne suradnje s Francuskom. Ove godine su započela istraživanja u zapadnom dijelu prostorije I. 1 (prostorija s klupom) gdje su otvorene dvije sonde. U sondi B pronađeni su ostaci zida iznad kojega je bila podignuta polukružna klupa. Nastavljeni su i radovi u sjevernoj prostoriji – i dalje se kopa materijal kojim je zatrpana ova prostorija. Nasip sadrži žbuku, nešto kamena, kasnoantičku keramiku, dosta tegula i krovnog crijepa i životinjskih kostiju. U dvorištu I.6 su otvorene dvije sonde u kojima su pronađeni ostaci arhitekture iz više građevinskih faza.

Priprema i organiziranje obilježavanja 70. godišnjice smrti don Frane Bulića.

Na svim lokalitetima postavljene su info table (na 10 lokacija) – sponzor Turistička zajednica grada Solina.

U dogovoru s Turističkom zajednicom grada Solina i Hrvatskim cestama postavljeni su novi putokazi za Salonu.

Komunalna služba grada Solina uz pomoć auto-dizalice podrezala suhe grane na stablima oko Manastirina - srušili i ispilali jedan suhi bor.

14. studenoga na lokalitetima Salone evidentirane su posljedice nevremena: Manastirine – srušeno 5 čempresa, na uređenom dijelu parkirališta veći dio sadnica uništen; u vrtu Tusculuma srušen jedan stup, a nosiva konstrukcija oštećena; urušen zid na lokalitetu 16 sarkofaga; na prostoru sjeverno od teatra srušena dva čempresa; na lokalitetu Hortus Metrodori srušen čempres. Izvršeno je saniranje posljedica nevremena na svim lokalitetima Salone (pilanje srušenih čempresa i polomljenih grana, podizanje urušenih sadnica, odvoz granja, zidanje zidova).

Nastavak rada na izradbi info tabli na kojima su obrađeni najvažniji lokaliteti Salone. Na tablama je obuhvaćeno 11 najvažnijih lokaliteta Salone na hrvatskom i engleskom jeziku (Forum, teatar, amfiteatar, terme, Pet mostova, Porta Caesarea, bedemi, Episkopalni centar, Manastirine, Marusinac, Kapljuč i Gradina). Izradbu tabli je sponzorirala Turistička zajednica grada Solina. U

sklopu proslave Dujmove godine izrađena je i postavljena dodatna tabla za Dujmov grob.

PROMIDŽBA SALONE

- redoviti kontakti i suradnja s direktoricom Turističke zajednice grada Solina
- kontakti s Turističkom zajednicom grada Splita vezani uz dostavljanje informacija o događajima u Muzeju i Salonu
- kontakti s domaćim i stranim novinarima koji su u organizaciji Hrvatske turističke zajednice posjetili Salonu
- kontakti s turističkim agencijama koji dovode posjetitelje u Salonu
- tiskanje novih vrećica sa znakom Salone
- suradnja i kontakti sa solinskom radionicom za izradbu suvenira i Domom kulture “Zvonimir”
- praćenje i obrada podataka vezanih uz posjećenost Salone
- kontakti s urednicima Guides Evasion i slanje slika muzejskih eksponata za Vodič

VID KOD METKOVIĆA – NARONA

Nakon dugotrajnih priprema, 19. srpnja 2004. na lokaciji Augusteuma u Vidu položen je kamen temeljac za «Muzej Naronu». Svečanost su uzveličali, između ostalih, predsjednik Sabora Vladimir Šeks, potpredsjednik Vlade Andrija Hebrang, ministar kulture Božo Biškupić, kao i zamjenik glavnog direktora UNESCO-a iz Pariza Mounir Bouchenaki. U ime Arheološkog muzeja, prigodni govor održao je Ravnatelj Muzeja. Skupu je uz Ravnatelja nazočio i Branko Pender, najdugogodišnji suradnik arheoloških istraživanja u Vidu, djelatnik u Arheološkom muzeju.

Temeljem zapisnika sa sastanka održanog 1. rujna 2004., kao i donesenih zaključaka, Arheološki muzej je 10. rujna 2004. podnio ponudu za realizaciju arheoloških i konzervatorsko-restauratorskih radova na Augusteumu Narone, naslovljenu na tvrtku MGA d.o.o. za graditeljstvo, projektiranje, trgovinu i usluge iz Metkovića. Ponuda se dala na osnovu dogovora da će Arheološki muzej – Split, kao i dosad, sve poslove u Naroni izvesti bez ikakve zarade. Uvjet je bio da izvoditelj izravno, bez uplata na račun AMS, izvrši sve obveze.

Konzervatorske radove je vodio Borko Vješnica. Prema projektu zaštite arheoloških ostataka i nastavku konzervatorsko restauratorskih radova na Augusteumu Naronu kroz razdoblje od 6. 10. do 17. 12. 2004. (53 radna dana)

izvedeni su sljedeći radovi:

1 – u građevini s apsidom (Kurija) uz hram i to: očišćeno je, snimljeno i dislocirano kameno popločanje na mjestu kojeg se po građevnom projektu za izgradnju Muzeja Naronu ugrađuju temelji budućeg muzeja (usidrene kamene ploče koje se po projektu ne vade, izvršena sanacija zida apside i konzervacija oslikane žbuke na zidu uz apsidu, te rekonstrukcija dijela sjevernog ogradnog zida hrama i žbuko kanala podno njega),

2 – konsolidirani su zidovi i žbuka tribina u celi hrama “in situ”- ne skidajući žbuku sa lica zidova tribina i to: uklonjene stare (trošne) fuge, osigurana zidna masa injektirajući u zidne pukotine zaštitna sredstva i nanošenjem novih fuga, preventivno se djelovalo na zidnu masu kemijskim sredstvima protiv rasta i širenja mahovine i korijenja trave,

3 – uzimajući u obzir novonastale okolnosti nakon otkupa i rušenja kuće Vučić i u tom smislu širenja preventivno zaštitnih radova od ranije po projektu dogovorenih, izvršeni su sljedeći zaštitni radovi: izvađen sa žbuko podloge cijeli mozaički pod u ulomcima (isprva dogovorena 1/3 mozaičkog poda za vađenje) i dislociran u za tu svrhu privremeno uređenu radionicu u okviru Arheološke zbirke u Vidu gdje se nastavljaju sljedeća dva mjeseca radovi na uklanjanju vezivne žbuke sa pozadine ulomaka mozaika i na rekonstrukciji dijelova mozaika koji su se kod podizanja odvojili (radove izvode Marijana Milko i Vikica Katić), na proširenom dijelu terena pod novonastalom situacijom izvršena su zaštitna arheološka istraživanja.

Zbog širenja zaštitnih radova i novonastalom stanju na terenu, po isprva dogovorenom projektu nezavršeni su ostali sljedeći zaštitni radovi:

- dislociranje rimskog keramičkog poda “opus spicatum”,
- nadzor nad dislociranjem podloge mozaika u cijelosti, u izvođenju i tehničkim mogućnostima poduzeća MGA.

Arheološke radove je vodio Ante Piteša. Radovi predviđeni drugim ugovorom (dogovor 23. 11. u Ministarstvu kulture) s izvođačem građevinskih radova (firmom MGA) i uz suglasnost Konzervatorskog ureda u Dubrovniku, u cijelosti su izvršeni (riječ je o radovima koji su morali biti obavljani nakon što je ministar Biškupić, na sastanku u Ministarstvu kulture u Zagrebu 16. 9. 2004. prihvatio stari prijedlog Ravnatelja Muzeja, te je realiziran otkup kuće Vučić, na lokalitetu, uz nekadašnju Plečaševu kuću; kuća Vučić je odmah porušena te se otvorila mogućnost dopunskog istraživanja i preprojektiranja Muzeja Naronu).

Istražena je prostorija s mozaikom i keramičkim opus spicatumom koja se nalazi jugoistočno od Augusteuma, uza sam rub foruma, a koja do sada nije bila u cijelosti istražena. Utvrđeno je da se opus spicatum prostire šire od prije

poznatog dijela i obuhvaća zapadni dio prostorije. Na njega se istočno nadovezuje kameno popločanje od većih kamenih ploča. Jedna od ploča ima okrugli, a druga kvadratni otvor kojim se spuštalo u trapezoidnu prostoriju ispod nivoa poda. Podzemna prostorija se istražila do dna koje je također popločano keramičkim opus spicatumom, a zidovi su ožbukani. Istraživač Piteša pretpostavlja da je podzemna prostorija služila kao skladište za hranu i piće, pa je cijelu prostoriju nazvao tabernom. Istočno od nje nalazi se mozaik koji je sada demontiran. Ostala je debela, dobro očuvana podnica. U ovome dijelu nije se kopalo dublje, budući da se nije odlučilo kako valorizirati spomenutu prostoriju, hoće li će se dizati podnica mozaika i na koji način, hoće li će se dizati opus spicatum i što će biti s popločanjem i podzemnom prostorijom. Buduće arheološke radove odredit će službeni stav Konzervatorskog ureda u Dubrovniku, koji nadgleda izvođenje radova na budućem Muzeju Naronu. Južno od taberne, odijeljena zidom smjera istok-zapad, nalazi se druga prostorija s mozaičkim podom. U ovome se dijelu kopalo do mozaika i uzdužnog zapadnog zida na kojem su nanizane spomenute prostorije. Ovaj mozaik je bio dijelom otkriven 1952. i ponovo 1996., a dio od nekoliko metara do zapadnog zida sada je istražen prvi put. Kakva će biti sudbina ovog drugog mozaika, nije nam poznato. Tek ako se odluči i njega podizati, moći će se i ovaj dio arheološki istražiti do sterilnog sloja (živca), a ako se odluči da ostaje in situ, izlišna su i daljnja arheološka istraživanja. Istraživao se i dio sjeverno od Augusteuma, na mjestu gdje se nalazio zid kuće Bukovac koji je presjekao prostoriju rimske kurije. Istražena je cijela dužina nekadašnjeg zida i oko pola metra širine do linije privatnog posjeda Bukovac. U sjeveroistočnom dijelu naišlo se na grob pod tegulama koji je većim dijelom ulazio u profil spomenute privatne parcele. Grob je dokumentiran, otvoren i istražen koliko su uvjeti na terenu dopuštali. Na mjestu nekadašnjeg zida kuće Bukovac predviđena je izgradnja zida novoga muzeja. Sva otvorena pitanja rješavat će se uz suglasnost Konzervatorskog ureda u Dubrovniku. Mišljenje je istraživača Piteše da novootkrivene prostorije treba čuvati in situ.

VIS – ISSA

Arheološki radovi na otoku Visu na prostoru antičke Isse odvijali su se prema programu radova koji je odobren od nadležnog konzervatorskog ureda u Splitu. Ovim poslovima bili su obuhvaćeni sljedeći radovi:

- čišćenje i uređenje termalnog kompleksa
- konzervacija zidova i fresaka na termama
- sređivanje deponiranog materijala u Arheološkoj zbirici «Issa»
- ostala djelatnost

Za ove poslove predviđeno je, prema potpisanom ugovoru s Ministarstvom kulture, utrošiti 60.000,00 kn, odnosno, prema napatku pomoćnika ministra kulture g. Krešimira Filipca polovinu tih sredstava, dok se druga polovina prebacila na račun Hrvatskog restauratorskog zavoda - odjela Split, kojom će se nastaviti konzervacija mozaika na termama.

ČIŠĆENJE I UREĐENJE TERMALNOG KOMPLEKSA

Prije početka radova na konzervaciji mozaičnih površina i zidova na termama, pristupilo se temeljitom čišćenju lokaliteta i odvoženju zemlje koja je bila deponirana na zapadnom dijelu cjelokupnog kompleksa. Zemlja se tu počela deponirati još pedesetih godina prošloga stoljeća, kada se na ovom dijelu sagradila stambena zgrada. Kako prostor termi nije bio ograđen, poslužio je i za kasnije odlaganje zemlje i smeća. Do sada je odvezen najveći dio zemljanih naslaga i na najvećem dijelu termi situacija je dovedena u prvobitno stanje, dakle kao prije deponiranja.

KONZERVACIJA ZIDOVA I FRESAKA NA TERMAMA

Konzervaciju mozaičnih površina obavljali su djelatnici Hrvatskog restauratorskog zavoda – odjel Split, a konzervaciju zidova i manjih površina fresaka, djelatnici Arheološkog muzeja iz Splita. Radovi su se dijelom odvijali paralelno.

Konzervacija zidova usredotočila se na četiri zida: sjeverni zid istočnog dijela termi, istočni zid tzv. prostorije «E», južni zid tzv. prostorije «E» i zapadni zid prostorije za koju se pretpostavlja da je bila tepidarium. Prije početka zidanja napravljena je cjelokupna dokumentacija za sve navedene pozicije.

Sjeverni zid nije postojao i s njegovim zidanjem započelo se još prošle godine na mjestu gdje je bila jasno vidljiva njegova temeljna stopa. Završetak zidanja ovog zida je posebno važan jer je sada u cijelosti zaštićen mozaik, koji je lanjskim i ovogodišnjim radovima u cijelosti otvoren. Nepostojanje zida uvjetovalo bi otpadanje tesera na njegovom sjevernom dijelu. Zid je sazidan od kamenja koje je nekoć izvorno bilo ugrađeno u zidne plohe termalnog kompleksa, a koje smo prethodnih godina sakupili i deponirali upravo za ovakvu svrhu. Kao vezivno sredstvo korištena je vapnena masa pomiješana sa samljevenom tegulom. Ovime smo nastojali postići istu građevnu tehniku kojom su sazidani svi zidovi termalnog kompleksa. Zid je podignut u tri do četiri reda na cijeloj dužini i nastavit će se konzervirati i djelomično restaurirati kako budu odmicala planirana istraživanja.

Istočni i južni zid tzv. prostorije «E» za sada je podignut na jedan ili na nekim mjestima na dva reda. Tome je prethodilo temeljito čišćenje i trovanje vegetacije koja je iz njega izbijala. Također ispunjene su veće praznine u zidu. Zidovi su konzervirani po istim načelima kao i prethodni, uporabom vapna i usitnjene tegule.

Zapadni zid pretpostavljenog tepidarija nije još u potpunosti završen, već je zamijenjeno propalo kamenje, te su ispunjene praznine kojima je ovaj zid obilovao. Ovo je bio i najoštećeniji zid koji je ovom konzervacijom statički stabiliziran na najoštećenijim mjestima, a zatim i podignut za jedan red, no ne u cijeloj dužini. Konzervacija je izvršena kao kod prethodnih zidova.

Freske koje se nalaze na ovim zidovima su očišćene i obrubljene, kako ne bi dalje propadale i otpadale sa zidova.

Po završetku sviju radova postavljeni su metalni stupci i lanac kojim je onemogućeno hodanje posjetitelja po otvorenim mozaicima.

Sve zidarske radove obavljao je lokalni zidar uz prisustvo kustosa lokaliteta, dok je obrubljivanje fresaka obavio konzervator.

SREĐIVANJE DEPONIRANOG MATERIJALA U ARHEOLOŠKOJ ZBIRCI «ISSA»

Prigodom čišćenja zidova prije same konzervacije pronađena je manja količina arheološkog materijala, koji je zatim pohranjen u depou Arheološke zbirke «Issa». Uređenje depoa i slaganje materijala s prijašnjih istraživanja.

OSTALA DJELATNOST

Tijekom godine vršeni su obilasci grada Visa i opisivanje i fotografiranje novopronađenih spolija. Rekognosciranje krčevinskih gomila poviše Martvila. Po ovim gomilama pronađen je priličan broj odbačene keramike koja se nije kvalitetno ispekla u peći, što je dokaz lončarske djelatnosti u Issi.

Rekognosciranje terena oko crkve sv. Nikole u Dolu na Visu.

Rekognosciranje terena oko Gradine sv. Vid na Visu.

Rekognosciranje napuštenog kamenoloma iznad Komiže.

Rekognosciranje špilje Krajicina na Visu.

Kustos lokaliteta B. Čargo zajedno s restauratorom M. Megyerijem iz Zagreba i g. A. Tantom iz Visa, prenio tri drvena kipa i stup iz crkve sv. Nikole u Dolu u Arheološku zbirku.

Upoznavanje gradonačelnika grada Visa g. Šime Zubčića o predviđenim inicijativama AMS-a na Visu, te o uključivanju grada Visa u te projekte. S njime se više puta tijekom godine održavalo sastanke glede uređenja arheoloških lokaliteta.

Redovito održavanje predavanja uz dijapozitive o isejskim spomenicima, povijesnoj grupi Osnovne škole Vis.

Kustos lokaliteta B. Čargo zajedno s B. Kiriginom spakirao i prebacio materijale izložbe *Palagruža otok među zvijezdama - Diomedov otok* u prostore Arheološke zbirke, te dio radnih stolova i drvenih polica iz prostora bivše tvornice Diokom, u prostor Zbirke, koji će poslužiti za opremanje depoa u zbirci.

DODJELA NAGRADE GRADA VISA ARHEOLOŠKOM MUZEJU – SPLIT

Na dan Grada Visa 23. travnja, ove godine, dodijeljena je nagrada Grada Visa Arheološkom muzeju – Split, za njegovu dugogodišnju arheološku djelatnost i skrb isejskih spomenika koju su njegovi djelatnici obavljali u proteklom razdoblju. Ovo je najveće priznanje koje je Grad Vis dodijelio Arheološkom muzeju. Nagradu je preuzeo Ravnatelj Muzeja, te se zahvalio prigodnim govorom, u kojem je istaknuo zadovoljstvo da i Vis, nakon Splita, Solina i Metkovića, nagrađuje Arheološki muzej za uspješan rad u posljednjim godinama. Na taj su način sve četiri sredine u kojima Muzej stalno djeluje, kao i Republika Hrvatska svojom Poveljom, odale visoko priznanje djelatnosti Muzeja.

OSTALI TERENSKI RAD

- rekognosciranje prapovijesnih lokaliteta na prostoru Neorića i Sutine
- rekognosciranje prapovijesnih lokaliteta na prostoru Sinja i Otoka
- rekognosciranje – Čiovo (sve: D. Kliškić)

- Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa RH odobrilo je projekt B. Kirigina *Grčka i helenistička keramika u srednjoj Dalmaciji* na period od tri godine: nastavak istraživanja Palagruže

- A. Piteša proveo četvrtu istraživačku kampanju u špilji Svetih Filipa i Jakova kod Marine od 14. rujna do 4. listopada.

- B. Kirigin u Starom Gradu organizira radionicu o starogradskom polju u sklopu projekta posebne namjene ovog predjela unutar GUP-a 26. ožujka, te radi na pripremama za izradu konzervatorske podloge za prostor starogradskog polja (s. B. Slapšakom i M. Gamulinom).

MEĐUNARODNA SURADNJA

MEĐUNARODNA SURADNJA S FRANCUSKOM

U okviru ranije ugovorenih projekata s Francuskom i ove je godine nastavljena suradnja na kulturnom i znanstvenom planu. Dovršen je rad na dugogodišnjem projektu starokršćanskih natpisa Salone.

Od 1. 9. do 9. 9. 2004. viša kustosica lokaliteta Jagoda Mardešić vodila je istraživanja u Episkopalnom centru – Oratorij A. Radi se o nastavku istraživanja u sklopu međunarodne suradnje s Francuskom. O tim radovima izvješćujemo u okviru gornjeg dijela izvješća, tj. o Saloni.

MEĐUNARODNA SURADNJA SA ŠPANJOLSKOM

Ove godine Arheološki muzej – Split je nastavio prošlogodišnju kulturnu suradnju sa Španjolskom, poglavito Barcelonom, u okviru koje je M. Mayer sa suradnikom u Splitu radio na programu latinskih natpisa Narone, koji će biti tiskani, prema ugovoru, u koediciji na Sveučilištu Macerata. E. Marin i tri suradnika (A. Piteša, B. Pender i I. Vukšić) boravili su u Barceloni u sklopu programa dovršetka projekta natpisa Zapadne nekropole Salone – Hortus Metrodori. Oni su sudjelovali u postavljanju izložbe *Divo Augusto, el descubrimiento de un templo romano en Croacia* u Museu d'Historia de la Ciutat u Barceloni (u trajanju od 4. studenog do 30. siječnja 2005.). U toj prigodi je objavljen i veliki dvojezični katalog izložbe (na španjolskom i katalanskom jeziku), te s posebnim prilogom o Augustovu kultu u Barceloni.

Na izložbi *Aqua Romana* u Museu de les Aigües (izložba o vodi u Rimsko doba) Muzej sudjeluje s dva eksponata iz Salone, kako smo gore izvijestili.

Dana 27. veljače gradonačelnik Barcelone Joan Clos primio je hrvatsko izaslanstvo u povodu organiziranja izložbe splitskog Arheološkog muzeja o naronitanskom Augusteumu u Barceloni. U izaslanstvu su bili veleposlanik Republike Hrvatske u Španjolskoj Filip Vučak, počasni konzul Republike Hrvatske u Barceloni Juli Bärkena i Ravnatelj Arheološkog muzeja – Split.

Dana 3. ožujka na Sveučilištu u Barceloni Rosa Maria Comes Maymó je obranila doktorsku disertaciju «Latinski jezik na natpisima Narone i područja uz Neretvu (Conventus Naronitanus)». U komisiji za obranu disertacije bio je i dr. Emilio Marin, redoviti profesor Umjetničke akademije Sveučilišta u Splitu. Za istaknuti je kako ova disertacija, premda je

obranjena u Španjolskoj, prema novoj europskoj regulativi o doktoratima, ima takozvanu «europsku ocjenu», upravo zahvaljujući činjenici da je jedan član komisije bio izvan zemlje gdje se disertacija branila, te da je disertacija dijelom bila branjena i na jeziku izvan dotične zemlje, pa makar i simbolički, na jeziku zemlje na kojoj se prostorno nalazi predmet disertacije, a to je hrvatski. Lingvističko-epigrafička tema koju je za predmet istraživanja imala barcelonska doktorska disertacija za područje antičke Dalmacije nije bila u žiži znanstvene pozornosti još od 1915., kada je bila objavljena glasovita knjiga Petra Skoka o vulgarnom latinitetu u antičkoj Dalmaciji. Valja napomenuti da je preduvjet disertaciji bilo konstituiranje korpusa od 693 natpisa tako definiranog naronitanskog konventa. Metodologija je slijedom toga obuhvatila predstavljanje tog korpusa, različite kompjutorske konkordancije, osobito kronološke i topografske, lingvističku analizu s usporedbama općeg, regionalnog i lokalnog karaktera. Vrlo je važan rezultat i to da je disertacija pokazala utjecaj grčkog jezika, bez obzira na posvemašnji nedostatak tog jezika u natpisima središta konventa, Narone, za razliku od središta provincije, Salone, gdje su grčki natpisi prisutni u značajnijoj mjeri. Osim toga, ostvarena je mogućnost da se istraži i možebitni utjecaj nezabilježenog ilirskog jezika, što bi potvrdilo trojezični status regije. Regija je određena pomoću koordinata koje su predstavljali riječni, kopneni i pomorski putovi.

Dana 4. studenog ministar kulture mr. Božo Biškupić je svečano otvorio izložbu o Augusteumu Narone u Barceloni. Prigodnim riječima brojnim uzvanicima obratili su se Ravnatelj Muzeja i gradonačelnik Barcelone Joan Clos. Istog dana ujutro održana je izvrsno posjećena konferencija za novinstvo.

MEĐUNARODNA SURADNJA S VELIKOM BRITANIJOM

Arheološki muzej – Split postavio je izložbu *The Rise and Fall of an Imperial Shrine – Roman sculpture from Dalmatia* u Ashmolean muzeju u Oxfordu od 6. srpnja do 17. listopada 2004. Također je, u prigodi otvorenja izložbe, objavio i veliki katalog na engleskom jeziku u nakladi od 1000 primjeraka. Glavni dio priredili su stručnjaci AMS-a, dok su dopunski radovi drugih hrvatskih i inozemnih stručnjaka. Izložba je postavljena, kao i ona u Barceloni s Gradskim muzejom, te ona predstojeća u Rimu s Vatikanskim muzejima, na osnovi bilateralnih ugovora Arheološkog muzeja s navedenim institucijama.

Dana 6. srpnja izložbu je otvorio Joško Paro, veleposlanik RH u Velikoj Britaniji, uz prigodnu riječ ravnatelja Ashmolean muzeja dr. Christophera Browna (PRILOG 2). Prethodno je Ravnatelj Arheološkog muzeja održao predavanje o istraživanjima u Naroni.

ZNANSTVENI SKUPOVI

podnesena priócenja

E. Marin

- Štovanje sv. Dujma i ostalih salonitanskih mućenika na Manastirinama, Kapljuču i Marusincu u svjetlu najnovijih arheoloških istraživanja, *Disputationes Salonitanae V*
- Arheologija i globalizacija – razmišljanja na temelju iskustava splitskog Arheološkog muzeja, *Treći sabor udruga Almae matris croaticae alumni (AMCA/AMAC)*, Zagreb 2004
- Salonitanska Crkva i njezini mućenici – istraživanja i otkrića, *Simpozij Teologije u Đakovu o 1700. obljetnici Sirmijsko-panonskih mućenika*

B. Kirigin

- *Preliminary Notes on Some Economic and Social Aspects of Amphorae and Fine Ware Pottery from Central Dalmatia, 3rd-1st c. B.C.*, Jadran u doba punskih ratova, Rimini (u suradnji s T. Katunarić i L. Šešelj)

Zr. Buljević

- *The Traces of the Glassmakers in the Roman Province of Dalmatia*, na konferenciji međunarodnog komiteta ICOM Glass s temom *The Heritage of Glass in Central and South-Eastern Europe*

STRUČNI I ZNANSTVENI RADOVI:

(tiskani ili predani u tisak u 2004. godini)

Emilio Marin, ravnatelj i muz. savj.

Knjige:

- *Sveti Kajo (Zbornik radova)*, Solin 2003 (et alii).
- *Augusteum Narone – Splitska siesta naronskih careva*, Split 2004 (et alii)
- *The Rise and Fall of an Imperial Shrine – Roman Sculpture from the Augusteum at Narona*, Split 2004 (et alii)
- *Divo Augusto – La scoperta d'un temple romà a Croàcia / El descubrimiento de un templo romano en Croacia*, Split 2004 (et alii)
- *L'Augusteum di Narona - Roma al di là dell'Adriatico*, Split 2004 (et alii)

Znanstveni radovi:

- *Pučišća – Crkva svetoga Dujma, Sveti Dujam – Štovanje kroz vjekove* (A. Duplančić et al.), Split 2004, 121-123
- *Narona i otkriće Augusteuma, Augusteum Narone – Splitska siesta naronskih careva*, 13-19
- *Mozaik u Augusteumu*, *ibid.*, 25-29 (u suradnji s B. Vješnica)
- *Kipovi iz Augusteuma*, *ibid.*, 30-51 (u suradnji s M. Kolega i I. Rodà)
- *Narona and the discovery of the Augusteum, The Rise and Fall of an Imperial Shrine – Roman Sculpture from the Augusteum at Narona*, 15-34
- *Urbanism*, *ibid.*, 35-36
- *The mosaic in the Augusteum*, *ibid.*, 59-66 (u suradnji s B. Vješnica)
- *The inscriptions*, *ibid.*, 67-69
- *The statues from the Augusteum*, *ibid.*, 70-166 (u suradnji s M. Kolega, A. Claridge i I. Rodà)
- *The rise and fall of the largest group of Roman imperial statues*, *ibid.*, 281-283
- *Narona i el descobriment de l'Augusteum, Divo Augusto – La descoberta d'un temple romà a Croàcia / El descubrimiento de un templo romano en Croacia*, 15-34
- *Urbanisme*, *ibid.*, 35-36
- *El mosaic de l'Augusteum*, *ibid.*, 59-66 (u suradnji s B. Vješnica)
- *Les inscriptions*, *ibid.*, 67-69
- *Les estâtes de l'Augusteum*, *ibid.*, 70-166 (u suradnji s M. Kolega, A. Claridge i I. Rodà)
- *L'apogeu i el declivi del grup més gran d'estâtes imperials romanes*, *ibid.*, 281-283
- *Narona y el descubrimiento del Augusteum*, *ibid.*, 324-328
- *Urbanismo*, *ibid.*, 329
- *El mosaico del Augusteum*, *ibid.*, 337-338 (u suradnji s B. Vješnica)
- *Las inscripciones*, *ibid.*, 338-339
- *Las estatuas del Augusteum*, *ibid.*, 339-371 (u suradnji s M. Kolega, A. Claridge i I. Rodà)
- *El apogeo y el declive del mayor grupo de estatuas imperiales romanas*, *ibid.*, 416-418
- *Narona e la scoperta dell'Augusteum, L'Augusteum di Narona. Roma al di là dell'Adriatico*, 13-20
- *Il mosaico dell'Augusteum*, *ibid.*, 25-29 (u suradnji s B. Vješnica)
- *Le statue dell'Augusteum*, *ibid.*, 30-51 (u suradnji s M. Kolega i I. Rodà)

Stručni radovi:

- *Sveti Kajo, Sveti Kajo* (Zbornik radova), Solin 2003, p. 4-6
- *Pogovor*, V. Paškvalin, *Kršćanstvo kasne antike u zaleđu Salone i Narone*, Sarajevo 2003, 361-366
- *Arheologija i globalizacija – razmišljanja na temelju iskustava splitskog Arheološkog muzeja, Treći sabor udruga Almae matris croaticae alumni (AMCA/AMAC)*, Zagreb 2004, 21
- *Augusteum Narone – Povijest jednog projekta izložbe, Augusteum Narone – Splitska siesta naronskih careva*, 9-11
- *The history of an exhibition project, The Rise and Fall of an Imperial Shrine – Roman Sculpture from the Augusteum at Narona*, 11-13
- *Història d'un projecte d'exposició, Divo Augusto – La descoberta d'un temple romà a Croàcia / El descubrimiento de un templo romano en Croacia*, 11-13
- *Historia de un proyecto de exposición*, *ibid.*, 323-324
- *Predgovor*, A. Dupljančić, R. Tomić, *Zbirka slika Arheološkog muzeja u Splitu*, Split 2004, 5-6
- *L'Augusteum di Narona – storia di un progetto espositivo, L'Augusteum di Narona. Roma al di là dell'Adriatico*, 109-111
- *Arheologija i globalizacija - Razmišljanja na temelju iskustva splitskog Arheološkog muzeja, Latina et Graeca MMIV, N. s. / br. 5, p. 3-8*

Članci i razgovori u novinama:

- *Neka se Zagreb osloni više na Jadran – Zašto volim Zagreb*, *Vjesnik* 14. 2. 2004.
- *Lebdeći muzej Narone* (razgovor vodila G. Benić), *Slobodna Dalmacija* 7. 8. 2004.
- *Salona zaslužuje više* (razgovor s M. Batarelo), *Solinska kronika* 15. 8. 2004.
- *Govor Veleposlanika Republike Hrvatske pri Svetoj Stolici u prigodi predaje vjerodajnica Ivanu Pavlu II. 11. 12. 2004.*, *L'Osservatore Romano*, 12. 12. 2004, p. 5 (hrvatski s prijevodom na talijanski)

U tisku:

- *Sretni grad uz Jadro - La felice città accanto al fiume Jadro - Une cité heureuse au bord du Jadro, Welcome to Split*, 6, Estate - Été - Ljeto 2005

Branko Kirigin, muz. savj.

Knjiga:
(urednik)

- *Arheološka baština otoka Brača*, Brački zbornik 21, Supetar 2004 (urednik s N. Vujnovićem)

Znanstveni radovi:

- *The begining of promunturium Diomedis, preliminary pottery report*, I greci in Adriatico, 2, *Hesperia* 18, Roma 2004, 141-150
- *Faros, parska naseobina - prilog proučavanju grčke civilizacije u Dalmaciji*, VAHD 96/2003, Split 2004, 1-301

Razgovor:

- *Arheološki nalazi iz triljskog kraja nadilaze nacionalne okvire*, Sv. Mijovil 2, Trilj 2004, 21-22.

Maja Bonačić – Mandinić, viši kustos

Znanstveni radovi:

- Nekoliko primjeraka novca 2. i 1. st. pr Kr. s Brača. Uz razmišljanje o keltskim nalazima u Dalmaciji, *Opuscula Archaeologica* 27, Zagreb 2003, str. 435-441
- The Coin Finds at Ploča Promontory, Greci in Adriatico, 2, *Hesperia*, 18, Studi sulla grecità d' occidente (ed. Lorenzo Braccesi), 2004, str. 151-161
- Novac, Augusteum Narone/ Splitska siesta naronskih careva (ur. E. Marin), Split 2004, 70-74
- The Coin Finds, The Rise and Fall of an Imperial Shrine/ Roman Sculpture from the Augusteum at Narona (eds. E. Marin and M. Vickers), Split 2004, str. 244-254
- Les troballes de monedas, Divo Augusto/ La descoberta d un temple Romà a Croàcia (edd. E. Marin, I. Rodà), Split 2004, 244-251, 401-406
- Nouvelles découvertes monétaires à Trogir, *Mélanges d'antiquité tardive*, Studiola in honorem Noël Duval, (eds. C. Balmelle, P. Chevalier, G. Ripoll), 2004, 209-216
- Le monete, L'Augusteum di Narona. Roma al di là dell' Adriatico, Split 2004, 70-74

Jagoda Mardešić, viši kustos

Znanstveni radovi:

- *Preliminarni izveštaj o hrvatsko-francuskim radovima u Saloni (2003.). Episkopalni centar – Oratorij A*, VAHD 96, 745-746.
- *Groblje i keramika iz sloja grobova*, katalog izložbe *Augusteum Narone - Splitska siesta naronskih careva*, Split 2004, 65-67.
- *The Burials: The Archaeological Context and the Pottery Finds*, u *The Rise and Fall of an Imperial Shrine. Roman Sculpture from the Augusteum at Narona*, Split 2004, 255-264.
- *Els enterraments: context arqueologic i troballes ceramiques*, u *Divo Augusto. La descoberta d'un temple romà a Croàcia. El descubrimiento de un templo romano en Croacia*, Split 2004, 255-264, 406-409.
- *Three Late Roman Tombs at Salona*, u *Mélanges d'antiquité tardive*, Studiola in honorem Noël Duval, (eds. C. Balmelle, P. Chevalier, G. Ripoll), 2004, 191-198.
- *La necropoli e la ceramica dagli strati delle sepolture*, *L'Augusteum di Narona. Roma al di là dell'Adriatico*, Split 2004, 65-67.

Pregledni članak

- *Salonitanske nekropole*, *Opuscula archaeologica* 27, Zagreb 2003.

Članci u novinama:

- *Staza za invalide u Saloni*, *Solinska kronika* br. 121. 15. 10. 2004.
- *Spomenici nisu bezimene ruševine*, *Solinska kronika* br. 119. 15. 8. 2004.

Zrinka Buljević, viši kustos

Znanstveni radovi:

- *Staklena kameja s Livijinim portretom*, u: E. Marin i suradnici, *Augusteum Narone. Splitska siesta naronskih careva*, Split 2004, str. 54-55
- *Stakleni inventar*, u: E. Marin i suradnici, *Augusteum Narone. Splitska siesta naronskih careva*, Split 2004, str. 56-59
- *A Glass Cameo with a Portrait of Livia*, u: E. Marin et al., *The Rise and Fall of an Imperial Shrine. Roman Sculpture from the Augusteum at Narona*, Split 2004, str. 181-185

- *The Glass*, u: E. Marin et al., *The Rise and Fall of an Imperial Shrine. Roman Sculpture from the Augusteum at Narona*, Split 2004, str. 186-209
- *Camafeu de vidre amb retrat de Livia. Camafeo de vidrio con retrato de Livia*, u: E. Marin et al., *Divo Augusto. La descoberta d'un temple romà a Croàcia. El descubrimiento de un templo romano en Croacia*, Split 2004, str. 181-185, 375-378
- *El vidre. El vidrio*, u: E. Marin et al., *Divo Augusto. La descoberta d'un temple romà a Croàcia. El descubrimiento de un templo romano en Croacia*, Split 2004, str. 186-209, 378-390
- *Stakleni balzamariji iz Salone*, u: *Drobci antičnega stekla. Fragments of Ancient Glass*, Annales Mediterranea, Koper 2004, 81-94
- *Il cameo vitreo con il ritratto di Livia, L'Augusteum di Narona. Roma al di là dell'Adriatico*, Split 2004, 54-55
- *I materiali in vetro, L'Augusteum di Narona. Roma al di là dell'Adriatico*, Split 2004, 56-59

Sanja Ivčević, viši kustos:

Znanstveni radovi:

- *Metalni i koštani nalazi*, u: E. Marin i suradnici, *Augusteum Narone. Splitska siesta naronskih careva*, Split 2004, str. 68-69.
- *The Metal and Bone Objects*, u: *The Rise and Fall of an Imperial Shrine, Narona VII, Iskopavanja Arheološkog muzeja*, (E. Marin, M. Vickers ed.), Split 2004, 235-344
- *Objectes de metall i d'os*, u: *Divo Augusto, la descoberta d'un temple Romà a Croàcia, Narona 7*, (E. Marin, Isabel Rodà ed.), Split 2004, 235-243 (Objetos de metal y hueso, 398-401)
- *I reperti in metallo e in osso, L'Augusteum di Narona. Roma al di là dell'Adriatico*, Split 2004, 68-69

Ante Piteša, viši kustos:

Stručni radovi:

- *Augusteum Narone-splitska siesta naronskih careva*, Obavijesti HAD-a br. 2, Zagreb 2004.
- *Znanstveni rad don Loure Katića*, Obavijesti HAD-a br. 2, Zagreb 2004.

Ema Višić-Ljubić, kustos

Znanstveni rad:

- Prilog uz rad S. Ivčević, objavljen u splitskom, oxfordskom, barcelonskom i talijanskom izdanju *Augusteuma Narone*, cf. pod Ivčević

Stručni rad:

- *Antika, Sveti Kajo (Zbornik radova)*, Solin 2003, 8-20

Damir Kliškić, viši kustos

Znanstveni rad:

- *Prapovijesni lokaliteti na prostoru Neorića i Sutine*, Zbornik o Zagori, knj. 7, Split 2004, str. 91-140

Boris Čargo, kustos

Vodič:

- *Issa, povijesno – arheološki vodič*, Split-Vis, 2004.
- *Issa, a historical and archaeological guide*, Split-Vis, 2004.

Miroslava Topić, kustos

Znanstveni radovi:

- *Posuđe za svakodnevnu uporabu grublje izradbe, amfore, terakote i kultne posude iz Augusteuma Narone*, VAHD 96/2003, Split 2004, 303-515
- *Keramika*, u: E. Marin i suradnici, *Augusteum Narone. Splitska siesta naronskih careva*, Split 2004, str. 60-64
- *The Pottery*, u: *The Rise and Fall of an Imperial Shrine, Narona VII*, Iskopavanja Arheološkog muzeja, (E. Marin, M. Vickers ed.), Split 2004, 210-234
- *Ceràmica*, u: *Divo Augusto, la descoberta d'un temple Romà a Croàcia, Narona 7*, (E. Marin, Isabel Rodà ed.), Split 2004, 210-234 (Ceràmica, 390-398)

- *La ceramica, L'Augusteum di Naronà. Roma al di là dell'Adriatico*, Split 2004, 60-64

Ivo Donelli, konzervator-savjetnik

Stručni radovi:

- Konzervatorsko-restauratorski poslovi na mramornim skulpturama, u: E. Marin i suradnici, *Augusteum Narone. Splitska siesta naronskih careva*, Split 2004, str. 52-53
- *The Conservation and Restoration of the Marble Sculpture*, u: *The Rise and Fall of an Imperial Shrine*, Naronà VII, Iskopavanja Arheološkog muzeja, (E. Marin, M. Vickers ed.), Split 2004, 175-180
- *La conservació i la restauració de les escultures de marbre*, u: *Divo Augusto, la descoberta d'un temple Romà a Croàcia*, Naronà 7, (E. Marin, Isabel Rodà ed.), Split 2004, 175-180 (*La conservación y la restauración de las esculturas de mármol*, 373-375)
- Rekonstrukcija kamenih spomenika – popune, zbornik KONKAM 2004.
- Izvještaj sa seminara za konzervaciju kamena – KONKAM 2004, Vjesnik muzealaca i konzervatora i Obavijesti, Zagreb 2004.
- La conservazione e il restauro delle sculture marmoree, *L'Augusteum di Naronà. Roma al di là dell'Adriatico*, Split 2004, 52-53

Borko Vješnica, restaurator

Znanstveni radovi:

- *Mozaik u Augusteumu*, E. Marin et al., *Augusteum Narone – Splitska siesta naronskih careva*, 25-29 (u suradnji s E. Marin)
- *The mosaic in the Augusteum*, E. Marin et al., *The Rise and Fall of an Imperial Shrine – Roman Sculpture from the Augusteum at Naronà*, 59-66 (u suradnji s E. Marin)
- *El mosaïc de l'Augusteum*, E. Marin et al., *Divo Augusto – La descoberta d'un temple romà a Croàcia / El descubrimiento de un templo romano en Croàcia*, 59-66 (u suradnji s E. Marin)
- *El mosaico del Augusteum*, ibid., 337-338 (u suradnji s E. Marin)
- *Il mosaico dell'Augusteum*, *L'Augusteum di Naronà. Roma al di là dell'Adriatico*, Split 2004, 25-29 (u suradnji s E. Marin)

Stručni radovi:

- *Konzervacija i restauracija zidova i žbuke Augusteuma*, VAHD 96/2003, Split 2004, 517-538
- *Konzervatorsko-restauratorski radovi na jugozapadnoj isejskoj nekropoli*, Hrvatska zora, Vis 2004

Mario Čorić, d. i. a.

Znanstveni radovi:

- Hram – templum (u suradnji s B. Pender), u: E. Marin i suradnici, *Augusteum Narone. Splitska siesta naronskih careva*, Split 2004, str. 21-23
- *Temple - Templum*, u: The Rise and Fall of an Imperial Shrine, Narona VII, Iskopavanja Arheološkog muzeja, (E. Marin, M. Vickers ed.), Split 2004, 37-46
- *Temple - Templum*, u: Divo Augusto, la descoberta d'un temple Romà a Croàcia, Narona 7, (E. Marin, Isabel Rodà ed.), Split 2004, 37-46 (Templo - Templum, 330)
- Il tempio – templum (u suradnji s B. Pender), u: E. Marin e col., *L'Augusteum di Narona. Roma al di là dell'Adriatico*, Split 2004, 21-23

Branko Pender, voditelj Tehničkog odjela

Znanstveni radovi:

- Hram – templum (u suradnji s M. Čorić), u: E. Marin i suradnici, *Augusteum Narone. Splitska siesta naronskih careva*, Split 2004, str. 21-23
- *Temple - Templum*, u: The Rise and Fall of an Imperial Shrine, Narona VII, Iskopavanja Arheološkog muzeja, (E. Marin, M. Vickers ed.), Split 2004, 37-46
- *Temple - Templum*, u: Divo Augusto, la descoberta d'un temple Romà a Croàcia, Narona 7, (E. Marin, Isabel Rodà ed.), Split 2004, 37-46 (Templo - Templum, 330)
- Il tempio – templum (u suradnji s M. Čorić), u: E. Marin e col., *L'Augusteum di Narona. Roma al di là dell'Adriatico*, Split 2004, 21-23

Ika Prpa Stojanac, viši preparator

Stručni radovi:

- *The cleaning, assembly, restoration and conservation of the Glass*, u: *The Rise and Fall of an Imperial Shrine*, Naron VII, Iskopavanja Arheološkog muzeja, (E. Marin, M. Vickers ed.), Split 2004, 267-271
- *Neteja, muntatge, restauració i conservació del vidre*, u: *Divo Augusto, la descoberta d'un temple Romà a Croàcia*, Naron 7, (E. Marin, Isabel Rodà ed.), Split 2004, 267-271 (*Limpieza, montaje, restauración y conservación del vidrio*, 411)

Ivanka Vukšić, preparator

Stručni radovi:

- *The conservation of the ceramic objects*, u: *The Rise and Fall of an Imperial Shrine*, Naron VII, Iskopavanja Arheološkog muzeja, (E. Marin, M. Vickers ed.), Split 2004, 272-273
- *La conservació dels objectes ceràmics*, u: *Divo Augusto, la descoberta d'un temple Romà a Croàcia*, Naron 7, (E. Marin, Isabel Rodà ed.), Split 2004, 272-273 (*La conservación de los objetos cerámicos*, 411-412)

Arsen Duplančić, viši knjižničar:

Znanstveni radovi:

- Kronologija zbirke slika Arheološkog muzeja u Splitu. U: Arsen Duplančić – Radoslav Tomić, *Zbirka slika Arheološkog muzeja u Splitu*, Split 2004, str. 7-39.
- Pisana riječ o sv. Dujmu. U: Arsen Duplančić – Milan Ivanišević – Slavko Kovačić, *Sveti Dujam – štovanje kroz vjekove*, Split 2004, str. 24-109.

Stručni radovi:

- *Bibliografija za 2003. god.* Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku 96/2003, Split 2004, str. 397-429.
- Kazalo osobnih imena [i] Kazalo zemljopisnih naziva. U: *Toma Arhiđakon i njegovo doba*. Zbornik radova sa znanstvenog skupa ..., Split

2004, str. 287-303. (Koautor: Hanja Anić)

- Kazalo osobnih imena, Kazalo zemljopisnih naziva [i] Kazalo pojmova. U: Nataša Bajić-Žarko, *Split kao trgovačko i tranzitno središte na razmeđu između istoka i zapada u 18. stoljeću*, Split 2004, str. 229-273.

PREDAVANJA

E. Marin nastavio je redovita predavanja na Umjetničkoj akademiji Sveučilišta u Splitu. Posebno javno predavanje:

- *The Rise and Fall of an Imperial Shrine – Roman Sculpture from the Augusteum at Narona*, Ashmolean Museum, Taylorian Lecture Theatre, Oxford, 6. 7.
- *Narona e i ritrovamenti recenti, Ottava conferenza in memoria di Hans Peter L'Orange*, L'Istituto di Norvegia - Roma, zakazano za jesen, zbog poslova radi napuštanja ravnateljstva odgođeno za početak 2005

B. Kirigin održao je predavanja:

- *Recent archaeological research on Palagruža (1992–2003)*, Ashmolean Museum u Oxfordu 23. 2.
- *Expedition Pharos-Paros-Pharos*, Ambasada Hrvatske u Londonu, 19. 2.
- *Ancient Greeks in the Adriatic*, predavanje studentima Northwestern University iz Chicaga, Komiža 23. 7.
- *Škrip – hrvatska Mikena*, Supetar 04. 8.

J. Mardešić - 18. 9. 2004. održala je u Domu kulture Zvonimir u Solinu predavanje o Saloni za aktiv nastavnika povijesti Splitsko-dalmatinske županije - sudjelovala na tribini mladeži HDZ-a u Solinu gdje je govorila o stanju i budućnosti zaštićene arheološke zone Salone (sudjelovao je i dr. Ž. Rapanić)

Z. Buljević, u Zagrebu, na Filozofskom fakultetu, održala predavanje o tehnikama proizvodnje antičkog stakla.

A. Piteša održao predavanje o znanstvenom radu don Lovre Katića u Domu Zvonimir u Solinu, povodom pedesete obljetnice osnovne škole Don Lovre Katić.

SURADNJA SA SREDSTVIMA JAVNOG PRIOPĆAVANJA

Ravnatelj Muzeja u brojnim je prilikama surađivao sa svim sredstvima priopćavanja: televizija, radio, novine.

- Hrvatski radio I. program emitira razgovor s E. Marinom 14. 1.
- *Slobodna Dalmacija* i *Vjesnik* 4. 2. o predstavljanju *Zbornika Narona* u Zagrebu
 - HTV *Hrvatska danas* i TV Nova *Dnevnik* 5. 2. o predstavljanju knjige *Historia magistra archaeologiae* u Zagrebu, o tome i *Vjesnik* i *Slobodna Dalmacija* 6. 2., *Vijenac* 19. 2.
- o Muzeju Narona: HTV 1. program, emisija o kulturi
- *Vjesnik* o pripremi izložbe u Barceloni 1. 3., o doktoratu na Sveučilištu u Barceloni 6. 3., o prezentaciji knjige *Historia magistra archaeologiae* u Dubrovniku 8. 3., dok o istoj prezentaciji izvješćuje *Vijenac* 1. 4.
- *Slobodna Dalmacija* izvješćuje 31. 3. o predaji talijanskog odličja Ravnatelju Muzeja u Talijanskom veleposlanstvu u Zagrebu 30. 3., a *Vjesnik* 3. 4.
- *Slobodna Dalmacija* 20. 4. izvješćuje o posjeti splitskog Gradskog vijeća Manastirinama 19. 4. i o tumačenju na lokalitetu koje je dao Ravnatelj Muzeja; ista novina izvješćuje 25. 4. o Nagradi Grada Visa Arheološkom muzeju.
- *Vjesnik* 24. 4. u anketi o avis-u Europske unije za Hrvatsku donosi i izjavu Ravnatelja Muzeja
- *Slobodna Dalmacija* i *Panorama* HTV 5. 5. izvješćuje o otvaranju izložbe *Augusteum Narone* u Splitu, dok *Vjesnik* o tome donosi opširni članak V. Kusin 9. 5.; HTV 1. program u znanstvenoj emisiji 28. 5. izvješćuje o izložbi i projektu *Augusteuma Narone*; IKA o tome izvješćuje 5. 5.; *Fokus* 21. 5.
- Hrvatski katolički radio 3. 6. emitira razgovor s Ravnateljem Muzeja.
- HTV u *Dnevniku* na 1. programu 7. 7. izvješćuje o otvaranju izložbe *Augusteum Narone* u Oxfordu, *Vjesnik* 6. 7., a *Slobodna Dalmacija* 8. i 9. 7. Londonski *The Times* objavljuje 6. 7. članak koji piše već u ovoj temi iskušani arheolog i novinar Norman Hammond: *Lethal Livia gets her head back* (str. 57). *Večernji list* o Liviji i izložbi piše 17. 7., *Vijenac* 22. 7. *Vjesnik* 8. 8. objavljuje opširni članak V. Kusin, *Naronski carevi u Oxfordu*, uz fotografije F. Klarića. O izložbi u Oxfordu pisao je Michael Glover u *The Independent Review* 23. 8., kao i Michael Vickers u *Minerva* Sept/Oct 04, te Jeannine Alton u *Oxford Times*, 6. 8. 2004, p. 7.
- *Slobodna Dalmacija* 24. 7., u *Forumu*, donosi izjavu Ravnatelja Muzeja o Saloni i o Naroni, dok 30. 7. izvješćuje o polaganju vijenca na Buličev sarkofag na Manastirinama u Solinu i prigodnoj riječi Ravnatelja Muzeja na 70. obljetnicu smrti don Frane Bulića
- *Slobodna Dalmacija*, *Vjesnik* i *Novi list* 30. 10. izvješćuju o konferenciji za

- novinstvo koju su ministar Biškupić i Ravnatelj Muzeja održali u Ministarstvu kulture 29. 10. o projektu izložbe *Augusteum Narone*
- o izložbi Augusteuma Narone *Divo Augusto* opširno izvješćuje španjolski tisak 5. 11.: *Avui, El Pais, El Periodico, La Vanguardia* kao i ukratko hrvatski tisak 6. 11.: *Slobodna Dalmacija, Vjesnik, Novi list, Jutarnji list.*, te 11. 11. *Vijenac*
 - o izložbi Augusteuma Narone na europskoj turneji (hrvatski, engleski, španjolski) piše *Hrvatski iseljenički zbornik 2004*, 301-306, iz pera Mladena Vukovića
 - u povodu napuštanja mjesta ravnatelja Muzeja i odlaska za veleposlanika u Vatikan *Slobodna Dalmacija* iz pera D. Šarca objavljuje opširan članak 13. 11. *Vjesnik* 18. 11., a *Slobodna Dalmacija* 19. 11. izvješćuju o oproštajnom prijemu u Poglavarstvu Grada Splita 17. 11., kada su prigodnu izjavu emitirali HTV 2. program, Radio Split, TV Jadran. Nakon oproštajnog posjeta Županijskom poglavarstvu splitsko-dalmatinskom 22. 11. Ravnatelj je dao oproštajnu izjavu za medije.

J. Mardešić je stručni suradnik na TV-filmu o Tusculumu i Saloni *Poruševinama stare Salone*. U više navrata davala informacije o radovima u Saloni novinarima *Slobodne Dalmacije* i *Solinske kronike*.

Zr. Buljević 10. 5. vodila razgovor za 2. program Hrvatskog radija o izložbi *Augusteum Narone*, a njezin je govor s otvaranja zbirke slika Arheološkog muzeja u Splitu kao dijela stalnog postava 21. 12. 2004. više puta emitiran na Radio Splitu.

E. Višić Ljubić

- razgovor s novinarkom *Solinske Kronike* M. Batarelo u vezi bespravne gradnje na području Salone što je rezultiralo člankom "Divlji graditelji napadaju Salonu" (*Solinska kronika*, br. 113, 15. veljače 2004., str. 12)
- pružanje stručne pomoći novinarki *TV Dalmacije* prigodom snimanja priloga o lokalitetima Salone (Episkopalni centar, teatar) koji je prikazan u emisiji *Solinska panorama* krajem siječnja
- davanje izjave o pripremi turističke sezone, postavljanju info ploča na Manastirinama i uređenju recepcije novinarki *TV Dalmacije* za prilog koji je prikazan tijekom veljače u emisiji *Solinska panorama*
- razgovor s novinarkom *Slobodne Dalmacije* M. Sesartić u vezi postavljanja info ploča što je rezultiralo člankom pod naslovom "Novi panoi na Manastirinama" (*Slobodna Dalmacija*, 23. veljače 2004., str. 13)
- razgovor s novinarkom *Solinske Kronike* M. Batarelo vezan uz sudjelovanje Muzeja u obilježavanju Međunarodnog dana muzeja što je rezultiralo člankom "Što su oblačili Delmati, Grci i Rimljani" (*Solinska kronika*, br. 116, 15. svibnja 2004., str. 19)

- pružanje stručne pomoći novinarki *TV Dalmacije* prigodom snimanja priloga o lokalitetima Salone (Kapljuč, Marusinac) koji je prikazan u emisiji *Solinska panorama* krajem svibnja
- razgovor s novinarkom *Solinske kronike* M. Batarelo u vezi održavanja Skupa o sv. Dujmu što je izneseno u članku pod naslovom « Salonitansko-splitska crkva u prvom tisućljeću » (*Solinska kronika*, br. 117, 15. lipnja 2004., str. 19)
- razgovor s novinarkom *Slobodne Dalmacije* M. Sesartić vezano za posjećenost Salone što je rezultiralo člankom pod naslovom “Cruiseri zaobišli Salonu“ (*Slobodna Dalmacija*, 29. lipnja 2004., str. 22)
- snimanje priloga za *TV Dalmaciju* o protekloj turističkoj sezoni te planovima i aktivnostima za sljedeću; razgovor u Tusculumu s novinarkom Nelom Mešinom. Prilog je prikazan početkom listopada u emisiji *Solinska panorama*

A. Piteša surađivao s novinarkom *Večernjeg lista* u svezi istraživanja sv. Filipa i Jakova, članak objavljen 3. 11. J. Serdarević napravio intervju o istim istraživanjima na engleskom jeziku sa Z. Buljević za *Hrvatski radio*, Glas Hrvatske - Voice of Croatia.

B. Čargo je sudjelovao u snimanju emisije HTV-a o viškoj kulturnoj baštini. Za ovu emisiju snimljeni su svi lokaliteti antičke Isse, kao i Arheološka zbirka. Također je sudjelovao u snimanju emisije HTV-a o viškim gastronomskim specijalitetima, koju je vodio g. Veljko Barbijeri. Tijekom godine dao četiri intervjua novinaru *Nautik radija – Vis* o arheološkim radovima na Visu, dodjeljivanju nagrade Grada Visa Arheološkom muzeju - Split i arheološkom vodiču po isejskim spomenicima. Imao intervju s novinarom radio Splita prigodom predstavljanja časopisa Biseri Jadrana posvećenog otoku Visu, intervju s novinarom Radio Dalmacije o antičkoj Issi i planiranim radovima, u nekoliko navrata davao informacije lokalnom dopisniku Slobodne Dalmacije i dopisniku Jutarnjeg lista o arheološkim radovima na Visu.

VANJSKA SURADNJA

U lapidariju AMS priređen je 4. 6. domjenak za sudionike Godišnje skupštine MH, prve u povijesti izvan Zagreba.

E. Marin je član povjerenstva za Muzej Narona. Sudjelovao je na donatorskoj večeri za obnovu kapele sv. Dujma u Boki, u Vili Dalmacija u Splitu, 15. 4., o tome izvješćuje *Slobodna Dalmacija* 17. 4.

E. Marin je u Matici hrvatskoj u Zagrebu sudjelovao u predstavljanju svoje knjige *Historia magistra archaeologiae*, u nakladi MH Split i Dubrovnik, 5.

2.; sudjelovali su I. Zidić, Fr. Bellanger, J. Botteri, I. Burdelez, F. Baras, V. Kusin i T. Maroević. Također i u Dubrovniku, u Međunarodnom središtu hrvatskih sveučilišta, 5. 3., gdje su sudjelovali V. Benković, I. Burdelez, V. Kusin i L. Paljetak (govor L. Paljetka, odnosno prikaz knjige, objavila je *Crkva u svijetu*, 39, 2004, br. 2, 315-317, dok je časopis MH *Dubrovnik* 2-3/2004, 367-377, objavio prigodne riječi, odnosno prikaze te knjige (Fr. Bellanger, F. Baras, J. Botteri Dini, L. Paljetak, I. Burdelez i V. Benković).

E. Marin je u auli Rektorata Sveučilišta u Zagrebu 25. 5. sudjelovao u predstavljanju časopisa *Histria antiqua* VI-XI/2000-2003. U Vrhbosanskoj katoličkoj teologiji u Sarajevu 25. 6. sudjelovao je u predstavljanju knjige V. Paškvalina *Kršćanstvo kasne antike u zaleđu Salone i Narone*. Sudjelovao je i u predstavljanju iste knjige u Šibeniku 23. 9. Nazočio je svečanom otvaranju znanstvenog skupa u Zadru 16. 11. u povodu 1700 godina mučeništva sv. Stošije. U Puli je 24. 11. predsjedavao svečanom otvorenju znanstvenog skupa Međunarodnog istraživačkog centra u njegovoj 10. obljetnici, te je također sudjelovao u predstavljanju knjige V. Girardi Jurkić *Duhovna kultura antičke Istre*; preuzeo je osobno i za Arheološki muzej – Split priznanje “Spomenicu” u povodu 10 godina suradnje s MIC-om. U Parizu je 26. 11. sudjelovao na godišnjoj skupštini Francuske akademije za humanističke znanosti (AIBL).

M. Bonačić Mandinić je član Upravnog vijeća Arheološkog muzeja u Zadru.

Zr. Buljević nadgledala snimanje egipatske zbirke u stalnom postavu (foto: Filip Kalogjera, student poslijediplomskog studija hrvatske povijesti Sveučilišta u Zagrebu – za magistarsku radnju); nadgledala snimanje trogirskog Bakha (foto: Zoran Alajbeg za trogirski Muzej); odobrila gospođi Silvi Tomanić Kiš objavljivanje fotografija eksponata Arheološkog muzeja Split u knjizi V. Zamarovskog, *Bogovi i junaci antičkih mitova*.

B. Čargo održao prigodni govor na promociji časopisa *Biseri Jadrana* posvećenog otoku Visu, koja se održala u prostorima Muzeja Grada Splita. Također je održao prigodni govor na promociji vodiča po isejskim spomenicima, koja se održala u Hrvatskom domu u Visu. Tom je edicijom, u suradnji s Maticom hrvatskom – ogranak Vis, u okviru Arheološkog muzeja – Split, inauguriran novi niz, nakon dva već postojeća, *Salona* i *Narona*, sad pod imenom *Issa*. Uvjereni smo da će taj niz, u uredništvu B. Čarga, imati istaknuti značaj u budućem nakladničkom programu Arheološkog muzeja.

PRIZNANJA I PROMAKNUĆA

E. Marin

- odličje Predsjednika Republike Italije: *Commendatore dell'Ordine della Stella della solidarietà italiana*
- imenovan članom *Research board of advisors, American Biographical Institute*
- član Počasnog odbora za D. Knoepfler (Institut de France, Collège de France)
- biografija uvrštena u *The Contemporary Who's Who 2003/2004*, American Biographical Institute; *Marquis Who's Who in the World*, 22nd ed. (2005)
- *Vijesti muzealaca i konzervatora* 3-4, Zagreb 2003 (2004), 7, o izboru E. Marina u AIBL, o istome AMAC – *Almae Matris Croaticae alumni* 2-3, Zagreb 2004, 9 (iz pera M. Bonačić Mandinić i I. Mirnika), te *CRAI* fasc. IV, nov-déc 2003 (govor predsjednika AIBL G. Dagrone).

Na skupštini Društva knjižničara u Splitu A. Duplančić izabran za člana Glavnog odbora (uprava).

OPĆI, TAJNIČKI, KNJIGOVODSTVENI I BLAGAJNIČKI POSLOVI

Služba općih poslova brinula je o sigurnosti zgrade muzeja kontaktirajući službu noćnog obilaska Gradske sigurnosti i prateći njen rad, a organizirala je i obilazak muzeja od strane djelatnika po potrebi praznikom, blagdanom i produženim vikendima. Djelatnici službe su ispomagali pri organizaciji i pripremi radova na terenu (nabavka potrebnog materijala, organizacija prijevoza i sl.). Od strane ovlaštene firme «Zagrebinspekt» izvršeni su atesti protupanične rasvjete, vatrodojavnog sustava i hidrantske mreže u glavnoj zgradi muzeja. Na Visu u zgradi «Batarija», u kojoj je smještena arheološka zbirka «Issa», izvršeni su pregledi električne instalacije, brojila i razvodne kutije, te je utvrđeno postojeće (loše) stanje i mjere koje treba poduzeti za poboljšanje istog. Redovito je kontrolirana ispravnost instalacija i opreme (a vršeni su i popravci) u zgradi muzeja, područnoj zgradi u Solinu, preparatorskoj radionici i radnici kućnog majstora (sistema grijanja, vodovodne instalacije, elektro i ptt instalacije, stolarije, bravarije i sl.). Redovito je održavan istočni i zapadni vrt muzeja (čišćenje i pranje lapidarija, pristupnih puteva, obrezivanje živice i stabala, odvoženje otpada, košenje trave itd.). Kontinuirano je nabavljan potreban kancelarijski, sanitarni materijal te materijal i sredstva nužna za rad preparatorske i radionice kućnog majstora.

Korektno i na vrijeme izvršavani su svi knjigovodstveni, računovodstveni i blagajničko-kurirski poslovi.

PRAVNI POSLOVI

Tijekom 2004. godine sklopljeno je:

- 51 ugovor o djelu - fizički rad (Solin 37, za potrebe Muzeja 14 ugovora)
- 22 ugovora o djelu - intelektualne usluge (B. Perić-1, M. Popović, M. Topić-2, T. Šalov-1, D. Marević-10, I.Z. Bajić-7)
- 20 ugovora o autorskom djelu (T. Šalov-7, Z. Mihanović, Ž. Bačić, B. Pavazza, J. Delić, S. Alajbeg, Z. Alajbeg-2, M. Pavin-2, M. Skračić, M. Rogošić, T. Šimundić Bendić-2)
- 4 ugovora o otkupu.
- 2 posudbena ugovora (Museu de les Aigues, Land Steiermark)
- 6 ugovora s Dalmacija papir Split za tiskanje kataloga izložbe “Augusteum Narone” na engleskom, španjolskom i talijanskom jeziku, VAHD-a svezak 96. i 97, kataloga novca izloženog u stalnom postavu muzeja
- 4 ugovora s Model promet Zagreb (za nabavu i montažu rasvjete postava izložbe “Augusteum Narone”, za postav scenografije izložbe u Oxfordu i Barceloni, te demontaži i pakiranju scenografije izložbe u Splitu)
- 2 ugovora s Kunsttrans d.o.o. Zagreb za prijevoz izložbe “Augusteum Narone” u Oxford i Barcelonu.

Muzej je s Ministarstvom kulture RH sklopio Ugovore o korištenju sredstava za programe:

1. za redovitu djelatnost na ukupan iznos od 3.739.110,00 kuna,
2. za tiskanje VAHD-a u iznosu od 80.000,00 kuna,
3. za tiskanje Kataloga novca izloženog u stalnom postavu muzeja u iznosu od 20.000,00 kuna,
4. za tiskanje Kataloga izložbe “Augusteum Narone” u iznosu od 120.000,00 kuna,
5. za arheološke i konzervatorske radove u Visu u iznosu od 60.000,00 kuna,
6. za istraživanje Sv. Filipa i Jakova kod Marine u iznosu od 20.000,00 kuna,
7. za međunarodnu kulturnu suradnju sa Španjolskom u iznosu od 15.000,00 kuna,
8. za međunarodnu kulturnu suradnju s Velikom Britanijom u iznosu od 120.000,00 kuna,
9. za međunarodnu kulturnu suradnju s Francuskom u Saloni u iznosu od 20.000,00 kuna,
10. za program međunarodne kulturne suradnje: Izložba “Augusteum Narone” u Ashmolean muzeju u Oxfordu i Gradskom muzeju u Barceloni u iznosu od 300.000,00 kuna,
11. za program međunarodne kulturne suradnje: Izložba “Augusteum Narone” u Vatikanu – katalog izložbe na talijanskom jeziku u iznosu od 70.000,00 kuna,
12. za restauraciju umjetnina AMS-a u iznosu od 60.000,00 kuna.

Ministarstvo kulture je odobrilo Arheološkom muzeju u sklopu informatizacije muzeja jedno multimedijско računalo PC 29F.

U redovnom roku dostavljen je Program rada muzeja za 2005. godinu Ministarstvu kulture, Županiji Splitsko-dalmatinskoj, gradu Splitu i gradu Solinu, te zahtjev Ministarstvu znanosti, obrazovanja i športa za novčano podupiranje izdavanja Vjesnika za arheologiju i historiju dalmatinsku svezak 96.

Ugovori o radu

Odluka o prestanku ugovora o radu na određeno vrijeme za M. Topić i D. Marević.

M. Bilić je prestao ugovor o volonterskom radu u muzeju.

Rješenje o mirovanju radnog odnosa za E. Marina.

Temeljem Kolektivnog ugovora za službenike i namještenike u javnim službama izvršena je isplata jubilarne nagrade za 6 djelatnika, potpora u slučaju smrti roditelja zaposlenika za 2 djelatnika, dara za djecu u prigodi Sv. Nikole, te regresa i božićnice za sve djelatnike muzeja.

Upravno vijeće

Održane su 2 sjednice Upravnog vijeća.

Stručno vijeće

Održana su 2 sastanka Stručnog vijeća. Na sastanku Stručnog vijeća 13. rujna izabrana su dva člana za novo Upravno vijeće AMS: mr. Sanja Ivčević i Branko Pender.

Odjel za arheologiju

Održana su 2 sastanka Odjela za arheologiju.

Administrativni poslovi

Urudžbirano je 764 dopisa.

Nadležnim službama za statistiku redovito su dostavljani tromjesečni statistički izvještaji TU-21 za arheološke lokalitete i muzej, te statistički izvještaj MZ-1.

Za potrebe posudbe muzejskih spomenika za izložbe u inozemstvo obavljani su poslovi u svezi pribavljanja A.T.A. karneta za privremni izvoz kulturnog dobra

u inozemstvo (Graz, Oxford, Barcelona, Rim), Licence UT-I-652.

Napisan je niz potvrda za djelatnike muzeja, prijave i odjave Hrvatskom zavodu za mirovinsko osiguranje i Hrvatskom zavodu za zdravstveno osiguranje, fotokopirana muzejska dokumentacija, izvršene rezervacije hotela za potrebe smještaja muzejskih djelatnika na službenom putu, obračunato je 100 putnih naloga.

IN MEMORIAM

U ljeto 2004. preminuli su dugogodišnji Muzejski prijatelji, istaknuti znanstvenici, promicatelji proučavanja starokršćanske povijesti i arheologije, Mons. VICTOR SAXER, dugogodišnji predsjednik Papinske rimske akademije za arheologiju, i o. ATANAZIJE MATANIĆ. Arheološki muzej u Splitu, izražavajući im zahvalnost na pridonosu, osobito u vrijeme organiziranja XIII. međunarodnog kongresa za starokršćansku arheologiju Split-Poreč 1994, zadržat će uspomenu na njihovo djelo u trajnom sjećanju.

ZAKLJUČAK

U godini 2004. svoj pridonos u raznovrsnim i uspješnim poslovima Arheološkog muzeja u Splitu iskazali su:

Odjel za arheologiju: dr. sc. Branko Kirigin, Maja Bonačić Mandinić, Jagoda Mardešić, mr. sc. Zrinka Buljević, mr. sc. Sanja Ivčević, Ante Piteša, Ema Višić-Ljubić, Damir Kliškić, Boris Čargo i Miroslava Topić. Volonter: Maja Bilić.

Knjižnica: Arsen Duplančić, Hanja Anić i Dijana Marević.

Odjel općih poslova: Boško Utrobičić, Snježana Pavić, Željko Laura, Ante Ivančić, Slobodanka Antičić, Dragana Radačić, Dragan Šimunić, Ivica Marović, Jozo Šakić, Marija Madir, Irijana Šakić, Ante Marović, Đuro Požgaj i Paško Božić.

Odjel tehničkih poslova: Branko Pender, Ivo Donelli, Ika Prpa-Stojanac, Borko Vješnica, Mario Čorić, Tonći Seser, Zoran Podrug i Ivanka Vukšić.

Ravnatelj

prof. dr. Emilio Marin

PRILOG 1

Pozdravna riječ

u ime pokrovitelja Znanstvenog skupa *Disputationes Salonitanae V*

Preuzvišeni, gospodine dekane, dame i gospodo,

Osobita mi je čast da me je – u nemogućnosti svog osobnog dolaska – predsjednica Papinske rimske akademije za arheologiju Letizia Pani Ermini imenovala svojim osobnim izaslanikom te mi pružila prigodu u ime pokrovitelja, Papinske akademije, otvoriti ovaj znanstveni skup u povodu 1700. obljetnice mučeništva sv. Dujma.

S poštovanjem pozdravljam sve sudionike ovog skupa, na poseban način one koji su došli iz zemlje ili iz inozemstva da nam podnesu znanstvena priopćenja, koja će, siguran sam obogatiti poznavanje najstarijeg kršćanstva u našim krajevima.

Osobito je sretna okolnost da se ovaj znanstveni skup uklapa u tradiciju održavanja skupova ovakvog profila, koji su svaki sa svoje strane, održavali oba organizatora skupa: Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Splitu i Arheološki muzej – Split. Sada su oni svoje snage zajednički usmjerili prema ovom skupu, koji okuplja malu znanstvenu zajednicu u povodu velikog jubileja sv. Dujma, svega tjedan dana nakon što je najšira zajednica proslavila sv. Dujma u nazočnosti Papina izaslanika, te Predsjednika Republike i Predsjednika Vlade. Uvjereni smo da će brzo objavljivanje radova ovog skupa, nadamo se već u ovo doba slijedeće godine, doista predstavljati znanstveni i kulturni događaj dostojan samog naslova koji ga prati «Salonitansko-splitska Crkva u prvom tisućljeću».

Želim ovom prigodom potcrtati i dvije druge obljetnice koje koincidiraju s velikom Dujmovom obljetnicom, a usko su vezane s našim predmetom međunarodnog znanstvenog skupa.

Ove se godine navršava 70 godina od preminuća nestora hrvatske arheologije i jednog od najzaslužnijih pregaoca starokršćanske arheologije u Europi don Frane Bulića. Bulić je upravo svojim istraživanjima i ponajviše pridonio točnoj znanstvenoj valorizaciji uloge i mjesta sv. Dujma. Bulić nam je pružio i primjer kako znanstveni argumenti trebaju imati prednost pred onim tradicijskim, ukoliko su ovi potonji na protuznanstvenim temeljima. Stoga nije iznenađujuće da je Papinska rimska akademija za arheologiju bila primila Bulića među svoje dopisne članove, te da je i dandanas u Rimu živo sjećanje na njegov lik i djelo.

Ove se godine navršava i 10 godina od XIII. međunarodnog kongresa za starokršćansku arheologiju koji je ujesen 1994. bio u tako osjetljivim prilikama uspješno održan u Splitu i Poreču. Taj jubilarni kongres, o stotoj obljetnici

Prvog kongresa koji je bio održan u Splitu, učvrstio je položaj Hrvatske u starokršćanskoj arheologiji, kao i značaj splitskog Arheološkog muzeja kao važnog regionalnog čimbenika u europskoj arheologiji. Tim povodom sjećamo se uspomene zaslužnog preminulog predsjednika Međunarodnog odbora kongresa Patrick Saint Rocha, zaslužnog preminulog prvog predsjednika Nacionalnog odbora kongresa Duje Rendića Miočevića, izražavamo dobre želje za bivšeg predsjednika Međunarodnog odbora kongresa i bivšeg predsjednika Papinske akademije mons. Victora Saxera, te pozdravljamo predsjednika Nacionalnog odbora kongresa akademika Nenada Cambija.

Preuzvišeni, gospodine dekane, dame i gospodo,

U ovih nekoliko riječi pokušao sam ocrtati značenje koje vidimo u svezi s mjestom i vremenom održavanje našeg znanstvenog skupa, te u pogledu njegove tematike.

Velika mi je čast da u ime Papinske rimske akademije za arheologiju, pokrovitelja ovog međunarodnog znanstvenog skupa, proglasim skup otvorenim.

Emilio Marin

Eccellenze, illustrissimo decano, signore e signori,

Sono specialmente onorato perché, non essendo potuta venire personalmente, la presidentessa della Pontificia Accademia Romana di Archeologia Prof.ssa Letizia Pani Ermini mi ha nominato il suo inviato personale, offrendomi in tal modo l'occasione di inaugurare questo colloquio internazionale all'occasione di 1700 anni dal martirio di San Doimo che viene svolto sotto gli auspici della Pontificia Accademia.

Saluto rispettosamente tutti i partecipanti a questo colloquio, specialmente coloro che vi sono venuti, sia dalla patria nostra, sia dall'estero, per presentarci i loro studi, i quali, ne sono convinto, arricchiranno le nostre conoscenze sul cristianesimo più remoto in queste nostre terre.

Presenta una circostanza specialmente favorevole il fatto che questo colloquio viene svolto nell'ambito della tradizione dei colloqui dello stesso profilo, i quali sono stati svolti da ambedue i suoi organizzatori: la Facoltà di teologia cattolica dell'Università di Spalato ed il Museo Archeologico di Spalato. In quest'occasione, loro hanno unito le loro forze, dirigendole verso questo colloquio, il quale riunisce una piccola comunità scientifica, riunitasi all'occasione del gran giubileo di San Doimo, soltanto una settimana dopo che la comunità più vasta ha celebrato la festa di San Doimo alla presenza del Legato Pontificio, del Presidente della Repubblica e del Presidente del Consiglio dei Ministri. Sono convinto che la pubblicazione veloce degli studi di questo colloquio, spero già fra un anno, davvero presenterà un evento scientifico e culturale corrispondente al titolo che lo accompagna – “La chiesa di Salona e di Spalato nel primo millennio”.

Vorrei porre accento anche su altri due anniversari, che coincidono con il gran giubileo di San Doimo e che sono strettamente legati all'oggetto di questo nostro colloquio.

Quest'anno ricordiamo settant'anni dalla scomparsa di Nestore dell'archeologia croata e di uno dei più benemeriti dell'archeologia paleocristiana in Europa, don Frane Bulić. Proprio le sue ricerche hanno contribuito al massimo alla valorizzazione esatta di ruolo e di posto di San Doimo. Bulić ci ha dato l'esempio come gli argomenti scientifici devono venire prima di quelli della tradizione nel caso in cui la base di questi ultimi è antiscientifica. Non sorprende, allora, che la Pontificia Accademia Romana di Archeologia aveva accettato Bulić tra i suoi membri corrispondenti e che ancora oggi a Roma vive la memoria del suo essere e della sua opera.

Quest'anno si compiono, poi, dieci anni dal 13° Congresso internazionale d'archeologia cristiana, il quale, nonostante le circostanze alquanto suscettibili, venne tenuto a Spalato e Parenzo nel 1994. Questo congresso, tenutosi in occasione del centesimo anniversario del Primo congresso, che fu altresì tenuto a Spalato, ha fissato la posizione della Croazia nell'archeologia cristiana,

nonché il significato del Museo Archeologico di Spalato in quanto un fattore regionale importante dell'archeologia europea.

Ricordiamo in quest'occasione la memoria del defunto benemerito Presidente del Comitato internazionale del Congresso Patrick Saint Roch e del defunto benemerito primo Presidente del Comitato Nazionale Duje Rendić Miočević, esprimendo i nostri auguri all'ex-presidente del Comitato internazionale del Congresso e l'ex-presidente della Pontificia Accademia monsignor Victor Saxer e salutando il Presidente del Comitato Nazionale del Congresso l'accademico Nenad Cambi.

Eccellenze, illustrissimo decano, signore e signori,

Con queste pochissime parole ho cercato di delineare l'importanza che attribuiamo al tempo ed allo spazio in cui viene svolto questo nostro colloquio ed alla sua tematica.

In nome della Pontificia Accademia Romana di Archeologia, patrono di questo colloquio, ho l'onore di dichiararlo aperto.

Emilio Marin

PRILOG 2

Director's speech for Naroná exhibition, Ashmolean museum, July 6 2004

It is with great pleasure that I welcome The Croatian Ambassador and Mrs Paro to this event, an event that has moreover received the generous support of the Croatian Embassy, through the good offices of Flora Turner. I should also like to welcome to Oxford our distinguished guests from Zagreb, Split and Barcelona.

This exhibition would not have taken place at all without the energy and zeal of Professor Emilio Marin, the Director of the Archaeological Museum at Split and holder of the Chair of the Archaeology of the Roman Empire in the University of Split. His work on Roman and Early Christian archaeology recently gained him membership of the prestigious French Académie des Inscriptions et Belles Lettres, on which I am sure we all congratulate him. Energetic and zealous Emilio might be, but there must be many here who wish that some of his enthusiasm and success had brushed off on the Croatian football team the other night.

When I visited Naroná last year in the company of Emilio Marin, I was deeply impressed by the ruined grandeur of the site of the Augusteum. Today, it looks out over the small main square of the village of Vid by the River Neretva, but it was easy to envisage how in antiquity it would have dominated the Forum of the Roman *colonia* of Naroná. I was privileged to see the very place where many of the remarkable statues exhibited in Oxford had been excavated by Emilio and his colleagues from the Archaeological Museum in Split during the 1990s.

My presence in Vid was wholly due to the fact that years ago the area was visited by Arthur (later Sir Arthur) Evans at the very beginning of his career as a student of antiquity. Evans had acquired in the nearby town of Metković the marble head of the Roman empress Livia, and the story of its acquisition in 1879 was still being told within the Evans family a century later. Before leaving England, Evans had been told by his father Sir John Evans that he would be meeting lots of important people on his travels and that he should therefore not even think of travelling without a top hat. A top hat was duly purchased from Locks of Piccadilly and Evans set off with it. The occasion for wearing the top hat never arose, so that when he was offered marble heads of Livia and Mercury in Metković, Evans offered the owner top hat in payment and took the heads away with him in the leather box in which the tiresome headgear had been carried. When Evans returned home he had run up a number of debts which his father agreed to clear on condition that he acquired the heads. Livia remained in the Evans family until Sir Arthur bequeathed it

to the Ashmolean in 1941. Mercury came to us as a gift from his half-sister, Dame Joan Evans, 1973.

Recent research by our Croatian colleagues has shown that it is highly likely that Evans' Livia head belonged to one of the statues from the Narona Augusteum. The head has already been on long loan from the Ashmolean to the Archaeological Museum in Split, and it is a joy to see head and body reunited in Oxford, as well as this imaginative display of the finds from the Augusteum itself. But the way in which this came about is itself of interest. A few years ago, Emilio gave a lecture in Boston in which he lamented that the head of Livia was in Oxford, but he was sure that the Ashmolean would not return it. This fact was reported in *The Times* the day on which there happened to be a meeting of the Visitors, our governing body. It was pointed out to them that much goodwill could be earned by sending the Livia head on long loan to Split: there would be exhibitions and exchanges - in short events like the one we are enjoying tonight. They took the point and here we are. There is a certain elegance too in how Evans the journalist was instrumental in preserving the head of Livia for posterity, and the power of the press helped to re-unite it with its body.

The Narona show is the second loan exhibition the Ashmolean has had from Split. In 2002 we had the pleasure of seeing the finds from Diomedes' island Palagruža. We are very glad that the oldest museum in southeastern Europe (the Archaeological Museum was opened in 1820), and we look forward to yet more collaborative ventures.

The challenges and organisational complexities of such an exhibition are considerable and its success has been due to the vision, expertise, efforts and goodwill of many individuals, chief among whom are Emilio Marin and my colleagues Susan Walker and Michael Vickers. I would also like to thank Branko Pender for his imaginative and dramatic setting for the reconstructed Augusteum. Mark Norman and Daniel Bone helped to devise ways of getting all this (gesture in the direction the display) into the building; Alan Kitchen, Buildings Supervisor, was helpfulness personified. Administratively, I have to thank Julie Summers, Geraldine Glynn and Chezzy Brown. Ksenija Yeeles (whose wedding anniversary it is today) generously gave of her time to act as interpreter while the exhibit was being constructed. To all of them, and many others, I extend my grateful thanks.

Christopher Brown